

iki 3 m.

„AŠ“
PASAULIS

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui, parengtos ir išleistos įgyvendinant Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamą projektą „Inovacijos vaikų darželyje“. Projektą inicijavo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, vykdė Nacionalinė švietimo agentūra.

ŽAISMĖ IR ATRADIMAI. Rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogui rengė autorių grupė: Ona Monkevičienė (grupės vadovė), Rita Gruodytė-Račienė, Tatjana Jevsikova, Leonas Kleniauskas, Eglė Krivickaitė-Leišienė, Asta Lapėnienė, Sonata Latvėnaitė-Kričėnienė, Rita Makarskaitė-Petkevičienė, Ligita Neverauskienė, Viktorija Sičiūnienė, Vaida Stupurienė.

Konsultavo: Vitalija Bujanauskienė, Laimutė Jankauskienė, Edita Maščinskaitė

Leidinį recenzavo Stefanija Ališauskienė

Kalbos redaktorė Anželika Tekutienė
Fotografai: Juozas Lukoševičius, Lina Mickevičė
Dailininkė Živilė Šimėnienė
Dizainerė Silva Jankauskaitė

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-454-593-1

Išleido ir spausdino UAB „Vitaė Litera“

© Nacionalinė švietimo agentūra, 2021

Ona Monkevičienė,
Vaida Stupurienė

„AŠ“ PASAULIS

ŽAISMĖ IR ATRADIMAI
REKOMENDACIJOS IKIMOKYKLINIO
UGDYMO PEDAGOGUI
I RINKINYS

Vilnius, 2021

VISKAS APIE MANE / 9 p.

1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai
8. Sakytinė kalba

„AŠ“ ATSPINDŽIAI / 16 p.

2. Fizinis aktyvumas
8. Sakytinė kalba
18. Mokėjimas mokytis

AŠ MOKU. AŠ GALIU / 51 p.

1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai
16. Problemų sprendimas

4. Savireguliacija ir savikontrolė
5. Savivoka ir savigarba
6. Santykiai su suaugusiaisiais
7. Santykiai su bendraamžiais

EMOCIJŲ KARUSELĖ / 24 p.

3. Emocijų suvokimas ir raiška

ŠEIMA ATEINA Į DARŽELĮ. DARŽELIS ATEINA Į NAMUS / 46 p.

8. Sakytinė kalba
10. Aplinkos pažinimas

MOKOMĖS DALYTIS / 38 p.

3. Emocijų suvokimas ir raiška
14. Inicijavimas ir atkaklumas

AŠ – VIENAS, MES – DVIESE AR TRISE / 30 p.

2. Fizinis aktyvumas
11. Skaičiavimas ir matavimas

KNYGELĖ „AŠ“ PASAULIS SUDARYTA IŠ KETURIŲ DALIŲ:

1. Savo poreikių atskleidimas.
2. Pažintis su savo kūnu.
3. Savo galių pajauta.
4. Ryšiai su šeimos ir grupės aplinka.

KNYGELĖS AKCENTAI

Knygelės „Aš“ pasaulis dėmesio centre yra vaiko atsiskleidimas sau pačiam ir augantiesiems drauge, vienu laiku su juo, trapių pasitikėjimo ryšių su kitais vaikais atradimas, pasitikint saugumą kuriančia tėvų ir pedagogų sąveika.

Saugiai augti padeda kuriama natūraliai įtraukianti, netikėtai dėmesį atkreipianti aplinka, skatinanti pajusti, nustebti, sužinoti, įprastai veikiant su galimybės atrasti slepiančiais daiktais ir žaislais.

VEIKLOS FORMOS:
tyrinėjimų
laboratorija;
tyrinėjimų stotelės;
spontaniški
tyrinėjimai.

GALIMYBĖS

Norint užtikrinti, kad šio amžiaus vaiko raida vyktų tinkamu laiku, svarbu sudaryti jam galimybę spontaniškai, laisvai tyrinėti aplinką. Kai kurie dvimečiai–trimečiai dar nebus perėję sensorinio kognityvinės raidos etapo, ir jiems bus itin svarbu pažinti save ir pasaulį visais pojūčiais: matant, liečiant, girdint, ragaujant, uostant. Kiti jau bus įkopę į priešoperacinę vystymosi stadiją, kurioje vyrauja egocentriškas mąstymas – savęs (savojo „aš“) laikymas pasaulio centru. Tad čia smalsu, smagu, netikėta atrasti, tyrinėti savojo „aš“ kūno šešėlį ant įvairių vaizdą atspindinčių ar permatomų paviršių (veidrodžių, metalinių puodų ir pan.), įvairiai judant, keičiant kūno pozą. Eksperimentuoti, kaip atvaizdas keičiasi, priklausomai nuo vaizdą atspindinčio paviršiaus savybių (faktūros ir kt.). Save stebėdamas veidrodyje ar atpažindamas nuotraukoje, šio amžiaus vaikas jau pradeda atpažinti jam kylančias emocijas, keletą dažniausiai išgyvenamų gali ir įvardyti. Pastebi kilus emocijai pasikeitusią savo veido išraišką, kūno pozą. Pradeda atpažinti socialines situacijas, kuriose kyla pyktis ar džiaugsmas. Vaikai dar tik pradeda atrasti žaidimo kartu (dviese–trise) privalumus ir dalijimosi džiaugsmą. Grupėje esan-

tys įvairių dydžių daiktai (dėžės, lankai) skatina vaikus dalytis erdve, veikti drauge. Antraisiais metais pradeda formotis empatija, t. y. gebėjimas įsijausti ir suprasti, ką jaučia kitas žmogus. Empatiją gali sužadinti liūdnas žaidimų draugo veidas, verksmas. Tuomet vaikas ima pamažu suvokti, kad reikia užjausti ir kitą žmogų. Vaikas mokosi pirmųjų priimtino (prosocialaus) elgesio įgūdžių (gebėjimo paprašyti, sulaukti savo eilės ir pan.). Konfliktai tarp vaikų – normalus grupės vaikų socialinių įgūdžių mokymosi procesas.

Sėkmingai vaiko adaptacijai darželio grupėje ir kokybiškam tolesniam vaiko ugdymo(si) procesui užtikrinti svarbus šeimos ir darželio bendravimas ir bendradarbiavimas, kuriant saugią, pažįstamą grupės aplinką. Tad apraše „Šeima ateina į darželį. Darželis ateina į namus“ siūlomos įvairios veiklos, skatinančios spontaniškus vaiko atradimus ir tyrinėjimus grupėje sukurtame šeimos kontekste, o veiklai plėtoti pasiūlome tėvams kai kuriuos darželio grupės elementus (atspindžių nuotraukas, daiktus ir pan.) „įkurdinti“ namuose. Taip skatintume vaiko, jo šeimos ir darželio emocinį, dalijimosi dialogą.

BENDRAVIMO SALOS

Vaikams iki trejų metų svarbiausia yra sudaryti spontaniškiems tyrinėjimams ir atradimams tinkamą aplinką. Todėl kuriama kontekstą pravartu suskirstyti tyrinėjimų stotelėmis. Kiekvieną stotelę galime skirti

vis kitiems tyrinėjimams, tinkamai parinkę ir išdėstę priemones. Ugdymasis grupėje labai palankus vaikų tarpusavio ryšiams kurtis, todėl siūloma forma – bendravimo salos. Tai – specialiai sumodeliuotos

situacijos, kad vaikai būtų skatinami veikti dviese ar trise ir ugdytis pirmuosius bendravimo gebėjimus. Kartais grupė gali pavirsti tyrinėjimų stoteles sujungiančia tyrinėjimų laboratorija.

RODYKLĖS PEDAGOGUI

Į ką svarbu atkreipti dėmesį?

Kad mažas vaikas norėtų būti ugdymo įstaigoje, kuri jam teikia džiaugsmingo buvimo emocijas, kiekviena ugdymo veikla pradedama sumodeliuojant šiam amžiaus tarpsniui jaukią įkvepiančio iššūkio situaciją. Vaikas atpažįsta šeimoje mėgstamą muziką, skambančią grupėje ir primenančią namus; skirtingas emocijas žadinanti muzika kviečia į emocijų tyrinėjimo stoteles, skatina veikti dviese ar keliese. Įdomi istorija iškelia vaikams aktualų klausimą: „Ar aš turėčiau dalytis?“. Vaikams mieli žaislai ir daiktukai keliauja iš namų aplinkos į darželį ir čia netikėtai atrandami, taip pat „pareina“ į namus. Vaikai suranda netikėtai didelę krūvą įdomių patyrinėti daiktų, pavyzdžiui, batų.

Saugiems vaikų atradimams paslaptis slepiančių įprastų daiktų ir žaislų aplinkoje pažadinti taikomi išradingi būdai; sukuriama saugiai

jaustis ir spontaniškai tyrinėti patogūs kontekstai: atrandamos vaiko prieraišumo daiktui „apsigyventi“ grupėje patogios vietos; sukuriama kiekvieno vaiko mėgstamiems nusiraminti būdams pritaikytos erdvės; naujas maistas atrandamas kaip valgymo žaidimas; su tėvais į grupę atkeliauja namų žaidimai; išdėliojami atvaizdai atspindintys, peršviečiami daiktai ir žaislai; sukuriama apšvietimas šešėlių žaidimams; pačiose netikėčiausiose vietose „įkurdinami“ veidai su skirtinga emocija išraiška; netikėtiems vaiko susitikimams su artimaisiais užtikrinti sukuriama erdvė su šeimos narių nuotraukomis ant įvairių daiktų; grupėje atsiranda žaislų dalijimosi dėžė; sukuriama kontekstas bendravimui paskatinti. Taikomi palaikantys, padrąsinantys, vaiko bandymus veikti greta ir kartu, tyrinėti ir pažinti paremiantys metodai: kartu su vaiku tyrinėjama aplinka; pastabiai

ir jautriai reaguojama į vaiko emocijas, saugumo poreikį, naujai išmoktą žodį, žaidimą; taikant paralelinį kalbėjimą – įvardijant, ką vaikas ima, ką daro, kas nutiko, remiamasi vaiko asmeniniu žodynu; vaikui pateikiami paprastos formos prašymai, klausimai ir kantriai, lėtai sulaukiama vaiko atsako ar veiksmo; emocionaliai atkreipiamas vaiko dėmesys į jam įdomius efektus, veiklą; emocionaliai reaguojama į vaiko atradimus sukurtame kontekste; siūloma išbandyti patrauklią ir vaikams aktualią veiklą; paaiškinami vaiko atradimai; modeliuojama atradimo situacija ir vaikai vedami į atradimą; modeliuojamos situacijos, kuriose vaikas pajunta savo elgesio padarinius; taikant tokias priemones, kaip šeimos medis ir grupės namelis, kuriamas jausmas, kad esi šeimos ar grupės dalis; pritaikomos gudrybės, užtikrinančios vaiko veiklos sėkmę; siūloma kūrybinė veikla, kurios rezultatas visada bus puikus.

1

VISKAS APIE MANE

1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI. 2 žingsnis: valgo ir geria padedamas arba savarankiškai, mimika ar ženklais parodo, ką valgyti patinka.

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ. 1 žingsnis: nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas. 2 žingsnis: pats ieško nusiramino: apsikabina minkštą žaislą; pradeda valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, jam atsako kalbinamas, žaidinamas, siekia būti greta.

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS. 1 žingsnis: atpažįsta juo besirūpinantį pedagogą, jam atsako kalbinamas, žaidinamas. 2 žingsnis: mėgsta žaisti kartu su pedagogu, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus.

8. SAKYTINĖ KALBA. 1 žingsnis: vartoja kelis trumpus žodelius daiktams, veiksams įvardyti, norams išsakyti, palydi juos judesiu. 2 žingsnis: supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių.

PASIEKIMAI

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė

FORMA:
bendravimo
salos

Mano, tavo, meškiukas, lėlė, namas, lėkštė, morka, agurkas, pomidoras, košė, valgyti, žaisti, miegoti, nusiraminti, liūdnas, piktas, pavargęs, bijo.

Priemonės: dėžutė ar dėkliukas „Vaiko asmeninis žodynas“, kiekvieno vaiko nuotrauka su prierašumo daiktu; nedidelės pastatomos palapinės, kilimėliai, pagalvėlės, minkšti supami žaislai, didelis minkštas žaislas, migdukai, šviečiantys sensoriniai žaislai, lėkštės su piešiniais ant dugno, priešpiečių dėžutės, keksiukų formos, padėklas – stalo žaidimas, lėkštė – laikrodis.

- Ką moku pasakyti?
- Koks daiktas, žaislas man padeda nusiraminti?
- Kas dar mane nuramina?
- Kas vilioja išbandyti naują skonį?
- Kokie žaidimai man patinka?

ĮKVEPIANTIS IŠŠŪKIS Atsinešu žodį, parsinešu du

Susitariame su tėvais, kad namuose ir darželyje pildysime dėžutę ar dėkliuką „Vaiko asmeninis žodynas“.

Tėvai padaro ar nuperka ir pagražina dėžutę, vaikišką kosmetinę, vizitinių kortelių dėkliuką, aplanką – vokelį su spaustuku.

Ant popieriaus lapelių, kortelių tėvai surašo visus vaiko savo kalba tariamus žodžius ir jų reikšmę (*lelia* – „mažas vaikas“, „lėlė“; *niam, niam* – „noriu valgyti“). Lapelius tėvai įdeda į dėžutę, dėkliuką ar vokelį ir perduoda pedagogui.

Peržiūrimė „Vaiko asmeninį žodyną“ ir remiamės juo, bandydami suprasti tai, ką sako vaikas. Kalbėdami su vaiku, taisyklingai vartojame žodžius, kuriuos vaikas tarią savo kalba. Taip paskatiname aktyvesnį savo ir vaiko bendravimą, geriau susikalbame su vaiku ir sudarome galimybę vaikui girdėti taisyklingą kalbą.

Vaikui ką nors veikiant, žaidžiant su daiktais ir žaislais, taikome „paralelinį“ kalbėjimą. Įvardijame, ką vaikas ima, ką su daiktu daro, kas nutinka daiktui, kaip jaučiasi vaikas ir pan. (pvz., vaikas ima saugaus dydžio kamuoliuką ir kiša jį prie burnos, susiraukia. Sakome: „Kamuoliukas. Imi kamuoliuką. Dedi į burną. Susiraukei. Neskanu, ar ne? Fui...“).

Išgirstą vaiko sakomą naują žodį, kurio dar nėra asmeninio žodyno dėžutėje ar dėkle, užrašome ant lapelio ar kortelės ir įdedame jį į dėžutę ar dėkliuką, o šį atiduodame tėvams, kai jie pasiima vaiką į namus.

Vaiko asmeninį žodyną stebime ir nuolat pildome mes ir jo tėvai. Tai padeda geriau suprasti vaiką, aktyviau su juo bendrauti ir plėtoti jo žodyną.

ĮTRAUKIANTIS SANTYKIŲ KŪRIMO KONTEKSTAS

Visada su manimi

Išsiaiškiname, koks yra vaiko prierašumo daiktas ar žaislas, kada jam jo labiausiai reikia.

Su tėvais susitariame, kad prierašumo daiktą ar žaislą jis visada atsineš į grupę, o vakare pasiims į namus.

Grupėje drauge su vaiku surandame vietą jo prierašumo daiktui ar žaislui laikyti: miegamajame ant vaiko lovos, jo spintelėje, nusiramavimo erdvėje ir kt.

Paprašome vaiko parodyti savo prierašumo daiktą ar žaislą kitiems vaikams. Su vaikais sutariame, kad jie patys neima vienas kito prierašumo daiktų ar žaislų.

Padarome kiekvieno vaiko nuotrauką su jo prierašumo daiktu ar žaislu. Nuotraukas pakabiname nusiramavimo erdvėje ar kitoje vietoje vaikų akių lygyje, kad visi suaugusieji ir vaikai žinotų, kuris prierašumo daiktas ar žaislas kuriam vaikui priklauso.

Padedame vaikui pasiimti prierašumo daiktą ar žaislą, kai jis nuliūsta, supyksta ar pavargsta. Pabūname su vaiku, jį priglaudžiame, kol jis nusiramina.

Surandame prierašumo daiktą ar žaislą, jeigu vaikas jį pameta, nežino, kur padėjo.

Jeigu kiti vaikai labai nori kurio nors vaiko prierašumo daikto ar žaislo, grupėje parūpiname panašių žaislų (meškiukų, migdukų, kilimėlių ir kt.).

KAS MANE NURAMINA?

Vaikui pradedant lankyti grupę, pasikalbame su tėvais, kas padeda jam nusiraminti įvairiose situacijose, užduodami klausimus:

- Kas padeda vaikui užmigti? (Žaislas, pasaka, lopšinė, šviečiantis migdukas ir kt.)
- Kas padeda sumažinti, įveikti baimę? (Suaugusiojo buvimas šalia, ramus kalbėjimas, nusiramino žaislas ir kt.)
- Kas padeda įveikti liūdesį? (Didelis minkštas žaislas, kurį gali apkabinti, prie jo prisiglausti, smagūs žaislai su įvairiais efektais, džiugi muzika, pramogos (žaidimai su muilo burbulais ar kt.)
- Kas padeda nusiraminti supykus? (Apkabinimas, galimybė pabūti vienam nusiramino erdvėje, raminanti muzika, dėmesio nukreipimas į ką nors džiuginančio, žaidimai su kinetiniu ir paprastu smėliu ir kt.)
- Kas padeda nusiraminti pervargus, įsiau drinus? (Panešiojimas, supimasis, didelis minkštas žaislas, šviečiantys sensoriniai žaislai ir kt.)
- Kas padeda lengviau persijungti nuo vienos veiklos prie kitos? (Varpelio skambėjimas, dainelės dvielis, ketureilis, muzikinis kvietimas, įspūdingas dėmesio atkreipimas ir kt.)

Grupėje sukuriame nusiramino erdvę, kurioje vaikas gali rasti asmeniškai jam nusiraminti padedančius žaislus, daiktus, priemones. Jei reikia, paprašome tėvų parūpinti vaikui reikalingų nusiramino priemonių.

Kartu su vaiku ištyrinėjame, kas yra nusiramino erdvėje (palapinėje, ant asmeninio kilimėlio, pagalvėlės, kamputyje prie lovos, drabužinėje ir kt.). Skatiname vaiką nueiti į nusiramino erdvę, kai jis liūdi, supyksta ar yra pervargęs.

Žaislus, daiktus ar priemones iš nusiramino erdvės vaikui duodame tada, kai jis eina miegoti, prieš valgį, kai vaikas dėl ko nors nerimauja.

VALGYMO ŽAIDIMAI

Vaikai dažnai nenori valgyti maisto, kuris yra paruoštas kitaip nei namuose arba yra jiems naujas. Tačiau plėsti vaiko mitybos racioną yra svarbu tiek tėvams, tiek ugdy-mo įstaigai. Tikslą pasiekti padeda valgy-mo žaidimai.

Vaiką valgyti vilios, jei nelabai mėgsta-mas arba naujas patiekalas atrodo kaip gyvūnėlis (kačiukas, kiškutis, paukščiukas, boružėlė ir pan.).

Vaikai paragauja naujų maisto produktų, jeigu turi galimybę valgyti pirštais, kai ant padėklo papjaustyta, priplėšyta, pasmulkin-ta sūrio, vaisių, daržovių, mėsos, žuvies ir kt.

Ant maisto žaidimams skirtų padėklų, dėžučių išdėliojus įvairaus maisto gabalė-lius, vaikas žaidžia ir suvalgo ne tik mėgs-tamus, bet ir naujus produktus.

Pasukęs rodyklę, vaikas suvalgo tai, į ką atsisuko rodyklė. Tada vėl pasuka rodyklę ir suvalgo tai, į ką ji atsisuko. Taip suvalgo ne tik mėgstamo, bet ir mažiau mėgsta-mo maisto gabalėlius.

Ant padėkliuko padėtą maistą nuo pozici-jos „pradžią“ iki pozicijos „pabaiga“ vaikas valgo iš eilės gabalėlis po gabalėlio, tarsi keliaudamas takeliu. Suvalgęs ant kai kurių langelių padėtą maisto gabalėlį, vaikas laimi prizą – galimybę pavalgius pažaisti mėgstamiausiu žaislu ar kt.

Ant lėkštelių su paveikslėliais išdėliojus maistą kaip meno kūrinį, vaikai norės jo paragauti.

Vaikas su maistu gali žaisti slėpynes – atidaryti dėžutę ir nežiūrėdamas paimti gabalėlį maisto, įsidėti į burną, uždaryti

dėžutę, suvalgyti maistą ir pasakyti, ar skanu. Tada vėl bandyti nežiūrėdamas paimti kitą maisto gabalėlį, įsitikindamas, ar pasisėkė paimti skanų.

PAŽAISK SU MANIMI

Susitariame su tėvais, kad grupėje arba lauke su savo vaiku ir jo grupės draugais jie pažais savo vaiko mėgstamus žaidimus (slėpynes, muzikinius žaidimus, gaudynes, statys bokštelių, laipios ant lauko žaidimų įrangos, supsis ir kt.).

Jeigu kiti vaikai šių žaidimų nemoka, nežino, kaip žaisti, padedame tėvams pamokyti vaikus.

Žaidimus žaidžiame kartu su tėvais ir vaikais, kad vaikai susipažintų su savo grupės vaikų tėvais ir jų nebijotų.

Tėvus pamokome kitų vaikų šeimose žaidžiamų žaidimų, kad jie juos pažaištų su savo vaiku namuose.

Įsidėmime tėvų žaidžiamus žaidimus ir žaidžiame juos grupėje su vaikais.

Pasikalbame su vaikais, kurie žaidimai jiems patiko labiausiai.

2–3 metų vaikai aktyviai tyrinėja „mano“, „tavo“, „mūsų“ ribas.

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Kiek žodžių vaikas supranta ir pasako? (8)
- Ar prieraišumo daiktas padeda vaikui greičiau nusiraminti? (4)
- Ar vaikas pats ieško nusiramavimo būdo: eina prie pedagogo, ieško nusiramavimo daikto, žaislo? (4)
- Ar vaikas pradeda valgyti nors vieną naujo skonio produktą? (1)
- Ar vaikas žaidžia žaidimus su pedagogu, kitų vaikų tėvais, kitais vaikais? (6)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuriam net mėnesį lankius įstaigą vis dar sunku pasilikti grupėje, o atsiskyręs nuo tėvų jis ilgai verkia?

Kol vaikas yra grupėje su tėvais, stengiamės su juo užmegzti emocinį kontaktą – žvilgsniu, trumpai paliesdami, pakalbinti, paimdami vaiką ant rankų, drauge apžiūrinėdami žaislus, kartu žaisdami. Su tėvais sukuriame atsisveikinimo ir susitikimo ritualus, kurių visuomet laikomės. Sukūrus ir laikantis tokių ritualų, vaikui lengviau pajusti dienos ritmą, suprasti, kad vakare tėvai ateis jo pasiimti, pasijusti saugiam ir palaipsniui vis lengviau ir lengviau atsisveikinti su tėvais.

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris gali būti alergiškas tam tikriems maisto produktams?

Prieš ragaujant naujo maisto, pasikalbame su tėvais, ar vaikas nėra alergiškas tam tikroms maisto produktų grupėms. Naujam maistui paragauti vaikui duodame tik labai mažą gabalėlį.

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris valgo labai nedaug ir tik tam tikros faktūros, formos ar spalvos maisto produktų?

Maisto gabalėlius dedame ne į vieną lėkštutę, bet į atskiras arba dalimis suskirstytas lėkštutes. Stebime, ką vaikas valgo ir ko – ne, kokia maisto forma ar spalva jam patinka. Pasiūlome tai, kas vaikui patinka, tačiau visada yra ir kažkas naujo, jeigu vaikas norėtų pa-bandyti. Vaiko valgymo įpročius būtina aptariame su tėvais.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Vaiko asmeninį vaizdo ar garso žodyną tėvai gali kurti namų aplinkoje, įrašydami arba filmuodami vaiką, kai jis taria naujai išmokus žodžius.
- Vaikas pratinamas prie darželio valgiaraščio, žaidžiant valgymo žaidimus, kai vaikas nelabai nori valgyti jam naują neįprastą maistą.
- Su vaiku žaidžiami žaidimai, kuriuos jis žaidė grupėje ar lauke su grupės draugo tėvais.

2

„AŠ“ ATSPINDŽIAI

2. FIZINIS AKTYVUMAS. 3 žingsnis: noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą.

5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA. 2 žingsnis: turi savo kūno išorės vaizdinius, atpažįsta save nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis; džiaugiasi savo didėjančiomis galimybėmis judėti. 3 žingsnis: pasako 5–6 kūno dalis.

8. SAKYTINĖ KALBA. 3 žingsnis: kalba 4–5 žodžių sakiniais ir klausinėja apie save.

18. MOKĖJIMAS MOKYTIS. 2 žingsnis: stebi, mėgdžioja, klausia. 3 žingsnis: stebi, bando, modeliuoja.

PASIEKIMAI

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė

FORMA:
tyrinėjimų
laboratorija

TRUKMĖ:
savaitė

Kūnas, galva, veidas,
akys, burna, nosis,
ranka, koja, pilvas,
veidrodis, puodas,
rutulys.

Priemonės: įvairaus dydžio, formos ir paviršiaus veidrodžiai, daiktai su blizgiais vaizdą atspindinčiais paviršiais, širmos, projektoriai, žibintuvėliai, šviestuvai, peršviečiamo audinio skiautės, spalvota peršviečiama plėvelė, faktūrinio stiklo durys ar sienelės, stikliniai indai, prizmės, vaikų nuotraukos, vandens baseinėliai, balutės.

- Tai aš ar ne aš?
- Kaip atrodo mano kūnas?
- Kaip vadinasi atvaizduose matomos kūno dalys?
- Kaip tyrinėjame savo kūną?

ĮTRAUKIANTIS TYRINĖJIMŲ KONTEKSTAS GRUPĖJE

SAVO KŪNO VEIDRODINIO ATSPINDŽIO TYRINĖJIMAS

Veidrodį pakabiname ant sienos, padedame keletą nešiojamų veidrodžių su rėmeliais, mažų veidrodėlių, vitražinių ar vaizdą iškreipiančių veidrodžių.

Parūpiname vaizdą atspindinčių didesnių rutulių, kompaktinių diskų, metalinių indų (puodų, šaukštų), metalizuotų plokštelių, metalizuotų stiklinių indų, folija dengtų paviršių.

Įrengiame iš viršaus apšviestus indus su vandeniu, atspindinčius vaiko veidą, rankas, galvą.

Klausimai vaikams:

- Ką matai veidrodyje?
- Ką matai ant... (įvardijamas vaizdą atspindintis daiktas)?
- Parodyk, kur yra tavo akys, nosis, burna, galva, rankos, kojos (vaikas gali rodyti savo kūno dalis arba jų atvaizdus veidrodyje).
- Padaryk, kad tavo atvaizdas tau nusišypsotų.
- Padaryk, kad atvaizdas tau pamojuotų ranka.
- Padaryk, kad atvaizdas tau pritartų linksėdamas galva.
- Padaryk, kad atvaizdas tau saktų „Ne“.

SAVO KŪNO ŠEŠĖLIO TYRINĖJIMAS

Projektorių pastatome taip, kad horizontaliai apšviestų vaikų žaidimo vietą, mesdamas šešėlius ant grindų ir sienos.

Įvairaus dydžio žibintuvėliais ar šviestuvais sukuriame vaikų aktyviai lankomo grupės kampelio apšvietimą, numatydami vietą, kur kris aiškus žaidžiančių vaikų šešėlis.

Įsukame diskotekos lempą, kuri įjungta sukasi ir kuria judančių spalvotų šešėlių žaismę.

Įrengiame vietą prie lango, pro kurį krinta saulės spinduliai ir vaikas gali matyti savo šešėlį ant grindų ir sienos.

Įrengiame šviestuvo ar žibintuvėlių apšviečiamą širmą, ant kurios vaikai, atsistoję tarp šviesos šaltinio ir širmos, gali pamatyti savo šešėlį ir jį tyrinėti.

Kad vaikai išmoktų pavadinti kūno dalis, jų paprašome ir paklausiamo:

- Pamojuok rankytėmis. Ką daro tavo šešėlis?
- Patrepsėk kojytėmis. Ką daro tavo šešėlis?
- Pakraipyk galvą. Ką daro tavo šešėlis?

Vaizdo įrašai ir aprašymai, kaip kurti šviesos ir šešėlių žaidimus, vaikams anglų kalba (*Light and Shadow Play for Kids*).

SKAIDRUMO EFEKTŲ TYRINĖJIMAS

Įrengiame spalvotą šiek tiek peršviečiamą sienelę iš skaidrių spalvotų plastikinių plėvelių. Vaikai bando paliesti už sienelės esančio vaiko rankas, galvą.

Po stalu ar ant vertikalios rėmo pakabiname plonų peršviečiamų įvairių spalvų audinių, apšviestų šviesos šaltiniais, kad vaikai stebėtų už jų esančių kitų vaikų kūno šešėlius. Vaikai tarp jų ropoja, vaikšto, bėgioja, žaidžia slėpynių.

Pastatome indų su vandeniu, į kuriuos vaikas galėtų panardinti pėdą ar plaštaką ir stebėti pakitusią jos formą.

Pastatome užsuktus didesnius ir mažesnius plastikinius (spalvotus, bespalvius) indus (butelius) su vandeniu, kad vaikas galėtų stebėti, kaip pro juos matosi už indo laikoma ranka, kito vaiko galva ar kita kūno dalis. Padedame smulkių žaisliukų, kad vieni vaikai žaistų vienoje, kiti – kitoje indo pusėje. Atkreipiame vaikų dėmesį į matomus kito vaiko atvaizdus.

Parūpiname stiklinių prizmių, piramidžių, rutulių, pro kuriuos vaikai galėtų stebėti persišviečiančias savo rankas arba kitų vaikų veidus ir kūno dalis.

KŪNO DALIŲ (NE)MATOMUMO TYRINĖJIMAS

Įrengiame erdvę prieš didelį veidrodį, padėdami didesnių kubų, kad vaikas galėtų tyrinėti, kaip jo kūnas pasislepia už daiktų ir kiek jo matosi veidrodyje.

1–2 metrų atstumu prieš veidrodį pastatome fototrafaretą su iškirpta vieta galvai ar kitai kūno daliai.

1–2 metrų atstumu prieš veidrodį padedame daiktų, už kurių vaikas gali iš dalies pasislėpti, veidrodyje matydamas tik dalį savo kūno.

Padedame kaukių, kurias vaikas gali užsidėti ant veido ir stebėti save veidrodyje (vaikas nemato savo veido).

Kai kuri nors kūno dalis pasislepia, vaiko klausiamo:

- Kur yra tavo kojytės? Kur yra tavo pilvukas? Kur yra tavo rankytės? Kur yra tavo veidukas?

VAIZDO TYRINĖJIMAS PER APLYTĄ, APRASOJUSĮ, APŠALUSĮ, FAKTŪRINĮ STIKLĄ

Kai tik susikuria tinkamos sąlygos – po lietaus, nuo šilumos skirtumų aprasojus langams ar kt., žaidžiame „kalbėjimosi per langą“ žaidimus. Vieni vaikai bando kažką pasakyti, parodyti kitiems, o šie stengiasi juos suprasti. Tuo pat metu atkreipiame dėmesį, kaip įdomiai žiūrint pro tokį langą atrodo už jo esantys vaikai.

VEIDRODINIO ATSPINDŽIO TYRINĖJIMAS LAUKE

Pakabiname skirtingos formos veidrodžių ant darželio tvoros, pavėsinių, darželio pastato sienų ar medžių kamienų. Veidrodžiai gali būti atspindintys natūralų vaizdą ir jį iškreipiantys.

Parūpiname vaizdą atspindinčių didesnių metalinių rutulių ar indų (puodų, šaukštų).

Prie natūralių vandens telkinių ar įrengtų baseinėlių padarome patogų priėjimą savo atvaizdai stebėti.

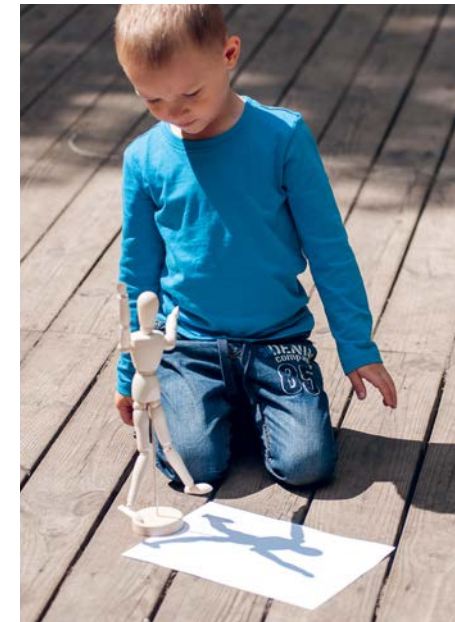
Klausimai vaikams:

- Kur yra tavo akys, burna, nosis, ausys, galva, plaukai?
- Kur yra tavo rankos, kojos, pilvas? (Skatiname parodyti savo kūno dalis ir jų atspindį.)

Parūpiname keletą įvairaus dydžio nešiojamų veidrodžių (ne stiklinių ir nedūžtančių) veiklai lauke. Įsigyjame arba padarome staliukų, kurių stalviršiai yra veidrodiniai. Tegul vaikas ką nors piešia, dėlioja ant veidrodinių paviršių.

Kai vaikas piešia ant veidrodinio paviršiaus, paklausiamo:

- Ką čia matai? Ką nupiešei?

SAVO KŪNO ŠEŠĖLIO TYRINĖJIMAS LAUKE

Šviečiant saulei paraginame vaikus patyrinti savo šešėlį ant asfalto, tvoros, sienos.

Paskatiname nupiešti vienam kito šešėlį.

Vaiko paprašome ir paklausiamo:

- Pabėgiok. Ką daro tavo šešėlis?
- Pašokinėk. Ką daro tavo šešėlis?
- Pamojuok rankomis. Ką daro tavo šešėlis?
- Pasilypėk ant suoliuko. Koks dabar tavo šešėlis?
- Pagauk draugo šešėlį.
- Pagauk savo šešėlį.

SKAIDRUMO EFEKTŲ TYRINĖJIMAS

Braidome po baseiną, stebėdami, kaip keičiasi pėdos, kojos, plaštakos forma.

Pavėsinėje, ant medžių šakų pakabiname peršviečiamus audinius, plastikines plėveles ar daržo plėveles savo ir kitų vaikų kūnams stebėti.

Šviečiant saulei tyrinėjame savo plaštakos vaizdą, matomą pro augalų lapus, žiedlapius.

KAŲ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Kaip vaikas juda, tyrinėdamas savo kūno atvaizdus? (2)
- Ar vaikas pasako arba parodo, kuris atvaizdas yra jo? (5)
- Ar vaikas pavadina 3–6 kūno dalis? (5, 8)
- Ar vaikas kalba apie save sakinukais? (8)
- Ar vaikas stebi, mėgdžioja, bando, klausia? (8, 18)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris savarankiškai nesidomi ir netyrinėja aplinkos? Sudominame vaiką ir kartu su juo tyrinėjame atvaizdus, parodydami įdomių efektų; emociškai paaiškiname, ką matome, kas vyksta; „įgarsiname“ tai, ką mato vaikas, pavyzdžiui, judantis šešėlis kalba, kviečia vaiką pažaisti kartu; vaiko atvaizdas bando vaiką kalbinti, žinoma, jis atkartoja vaiko judesius ir kt.

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris silpnai suvokia regą?

Parodome vaikui įvairių būdų aplinką tyrinėti ne akimis (rega), o kitais jutimais: paliečiant gruoblėtą veidrodinį paviršių, erdvėje orientuojantis pagal garsus (skirtingose grupės vietose pakabiname skirtingai skambančius varpelius, barškučius, skambaliukus. Naudojame kontrastingas spalvas, didelius daiktus, ryškius šviesos kontrastus.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Tyrinėti savo atvaizdą veidrodyje. Atpažinti save savo ir šeimos nuotraukose, žaidžiant su tėvų sukurtu „atvaizdų kilimėliu“ (viduryje įtvirtintas veidrodis, o aplink jį skirtingų spalvų dalyse – vaiko, tėvų, šeimos augintinio ar visos šeimos nuotraukos).
- Saulei šviečiant stebėti savo ir šeimos narių šešėlius, kartu su šeima žaisti šešėlių žaidimus.

Nuo 1,5–2 metų pradeda formuotis vaiko savo kūno vaizdinys. Vaikas pradeda save atpažinti veidrodyje, nuotraukose. Savo atvaizdo tyrinėjimas padeda vaikui geriau suvokti save, stiprina asmeninio tapatumo jausmą.

NAUDINGOS NUORODOS

Vaizdo įrašas, kaip sukuriamos vandens iliuzijos, anglų kalba (*MEL Science*):

Vaizdo įrašas, kaip sukuriamas rankos atspindys per vandenį, anglų kalba (*MEL Science*):

Daugiau idėjų galima rasti čia: www.pinterest.com.

Knygos vaikams
Kukū! Čia tu! Egmont Lietuva, 2019.

3

EMOCIJŲ KARUSELĖ

3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA. 2 žingsnis: atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. 3 žingsnis: pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus.

5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA. 2 žingsnis: atpažįsta save ir savo emocijų išraišką neseniai darytose nuotraukose, piešiniuose, atvaizduose.

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS. 2 žingsnis: atpažįsta suaugusiojo veido išraiškoje matomus pritarimo ar nepritario ženklius. Atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus.

7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS. 2 žingsnis: mimika, judesiais, veiksmais bendrauja su kitais vaikais.

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė

FORMA:
tyrinėjimų
stotelės

TRUKMĖ:
savaitė

Emocijos, jausmai, piktas, liūdnas, linksmas, ramus, veidas, mimika, gestas, poza, šypsena, nuotrauka, atvaizdas.

Knygelės priedai: 1 lapas, įvairaus dydžio, formos spalvotos ir nespalvotos vaikų nuotraukos su skirtinga emocine išraiška, plastikiniai užsukami indeliai, knygutė su trimis vartomomis dalimis, veido kontūrai, atskiros veido dalys (akys, burna, nosis) su skirtinga išraiška, nuotaičių veideliai, pasidaryti pykčio, liūdesio, džiaugsmo termometrai, nusiramino žaislai, žaislai su įvairiais efektais.

- Ką aš jaučiu?
- Ką jaučia kitas žmogus (vaikas ar suaugusysis)?
- Iš ko suprantu, ką jaučia kitas žmogus?
- Iš ko suprantu, ar suaugusysis pritaria, ar nepritaria mano veiksams?
- Iš ko suprantu, ką aš jaučiu?
- Kaip nusiraminti, kai jaučiu pyktį, liūdesį?

ĮKVEPIANTIS IŠŠŪKIS

Grupėje skamba kontrastinga muzika: iš pradžių – liūdna, o vėliau – linksmas.

Vaikams klausantis muzikos, stebime jų nuotaiką, judesius. Juos nufotografuojame, nufilmuojame. Pasibaigus muzikai rodome vaikams jų nuotraukas ar vaizdo įrašus. Vaikų paklausiamo:

- Čia tu esi liūdnas (ramus) ar linksmas? (Priklausomai nuo to, kokią emociją vaiko išraišką pavyko užfiksuoti.)

Pakviečiame vaikus į emocijų tyrinėjimo stoteles.

TYRINĖJIMŲ STOTELĖS. SAVO EMOCIJŲ ATPAŽINIMAS

Vaikui pasiūlome parodyti, kokios nuotaikos jis yra šiuo metu, pasirenkant plastikinį indelį su savo nuotrauka, kurioje jis nufotografuotas atitinkamos nuotaikos.

Vaikui pasiūlome nuspalvinti savo juodai baltas nuotraukas, kuriose jis yra liūdnas, piktas, ramus ir linksmas.

Pasiūlome iš dviejų dalių sudėti perkirptas savo nuotraukas su skirtinga emocine išraiška (liūdnas, piktas, ramus ir linksmas).

Vaikui veikiant paprašome:

- Parodyk, kur tu esi liūdnas.
- Parodyk, kur tu esi linksmas.
- Parodyk, kur tu esi ramus.
- Parodyk, kur tu esi piktas.

SKIRTINGŲ EMOCINIŲ IŠRAIŠKŲ VEIDŲ TYRINĖJIMAS IR KŪRIMAS

Suradęs vartymo knygelę su atskiromis veido dalimis, vaikas ją žiūrinėja, stebėdamas vis kitas veido išraiškas. Vaiko paklausiamo:

- Kaip jis jaučiasi? (Rodome veidą knygelėje.)
- Kas keičia emociją veide? (Akys, lūpos.)

Suradęs veido su nosimi kontūrą ir šalia jo – keletą skirtingos išraiškos akių bei lūpų, vaikas dėlioja ir kuria veidą, įgaunantį skirtingą išraišką. Kai vaikas sudėlioja, jo galime paklausti:

- Kaip jis jaučiasi? (Rodome j veidą lape.)
- Kas keičia emociją veide? (Akys, lūpos.)

Paprašome vaiko:

- Parodyk, kaip tu jautiesi. Sudėk tokį veidą.

SAVO EMOCIJŲ INTENSYVUMO NUSTATYMAS

Supykusiam, nuliūdusiam ar linksmam vaikui pasiūlome „pasimatuoti“ savo emocijos stiprumą (žr. knygelės priedų 1 lapą). Paklausiamo:

- Ar truputį pyksti? Ar labai pyksti? Ar esi labai labai piktas?
- Ar truputį liūdi? Ar labai liūdi? Ar labai labai liūdi?
- Ar tau šiek tiek linksma? Ar tau labai linksma? Ar tau labai labai linksma?

Parodome vaikui, kaip pažymėti savo emocijos intensyvumą ant „pykčio termometro“, „liūdesio termometro“ ir „džiaugsmo termometro“.

TOS PAČIOS NUOTAIKOS VEIDELIŲ TAPATINIMAS

Pasakome vaikams, kad eidami tik linksmais ant grindų išdėliotais emocijų veideliais, jie suras netikėtą staigmeną (linksma žaisliuką, knygelę). Vaikai keliauja, žengdami nuo vieno linksmo veidelio ant kito. Jei suklysta, klausiamo:

- Ar jis linksmas? Koks jis yra?

Vaikai gali pamatyti piktų veidelių takelį ir tyrinėti, ką suras jo gale (piktą pasakų veikėją, žaisliuką, pokštą ir kt.).

Vaikai gali rasti liūdnų veidelių takelį ir tyrinėti, ką prieis jo pabaigoje (nuskriaustą veikėją, mamos belaukiantį vaiką, nuo darbų pavargusią auklėtojos padėjėją, verkiančią lėlę ir pan.).

NUSIRAMINIMO DĖŽUTĖ

Į atvirą dėžutę ar krepšelį sudedame nusiraminti skirtus žaislus ir daiktus: minkštų įvairių faktūrų kamuoliukų, kuriuos galima spaudyti, buteliuką su skystyje plaukiojančiais blizgučiais, rutuliukais ir pan. Daiktus apžiūrime ir išbandome kartu su vaikais. Skatiname vaikus juos naudoti, norint nusiraminti, nusiminus, nuliūdus, supykus.

LINKSMOJI DĖŽUTĖ

Į krepšelį sudedame daiktus ir žaislus, kurie gali vaikus pralinksinti tam tikru efektu: gali pakartoti vaiko žodžius, juos paspaudus kažkas išsoka, juokiasi, numetus ant grindų, jie sako: „Oi“, „Ai“, yra valdomi balsu ir kt.

Pakviečiame vaikus patyrinėti žaislus ir patirti daug džiaugsmingų emocijų.

Žaislus nuolat keičiame, kad vaikai visada rastų kažką naujo.

Dvejų trejų metų vaikai ne visada atpažįsta ir skiria savo emocijas būsenas. Mes jiems padėsime, jei pamatę liūdną, piktą ar linksmą, pakomentuosime: „Matau, tu esi liūdnas. Kas nutiko?“, „Matau, tu pyksti. Bet mušti kito žmogaus negalima“, „Tau linksmas? Man taip pat linksmas“.

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Ar vaikas parodo nuotrauką, kurioje jis yra liūdnas, piktas, ramus, linksmas? (5)
- Ar vaikas parodo, kuris veido kontūras atrodo liūdnas, piktas, ramus, linksmas? (3, 6)
- Ar vaikas pavadina vieną–tris emocijas? (3)
- Ar vaikas tapatina veidus su vienoda emocija išraiška? (3, 6)
- Ar apimtas stiprių emocijų vaikas eina prie nusiramimo ir linksmosios dėžutės? (3)
- Ar vaikas žiūri kitam žmogui į veidą, rodo gestus, kažką sako? (6, 7)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris sunkiai atpažįsta emocijų išraišką?

Stebime, kada emocijas veido išraiškas vaikas atpažįsta geriausiai: kai mato vaiko ar suaugusiojo veidą, išgyvenamų emocijų išraiškos nuotraukas, emocijų išraiškos paveikslėlius ar emocijų piktogramas. Tas priemonės naudojame kartu su kitomis priemonėmis ar gyvose bendravimo situacijose, kad vaikas geriau atpažintų emocijas išraiškas. Kai pats vaikas jaučia ir išreiškia tam tikras emocijas, mes jas įvardijame. Visada įvardijame emocijas, kurias veido mimika išreiškia žmogus, į kurį žiūri vaikas.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Namuose surasti portretinių vaiko nuotraukų su skirtingomis emocijomis išraiškomis.
- Nuotraukas perkirpti per pusę ir leisti vyresniam broliui ar seseriai nupiešti kitą galvos ir kūno pusę. Vaikui pasiūlome sudėti tos pačios nuotraukos veidą iš pusės nuotraukos ir piešinio.
- Ant apsauginio veido skydelio, kurį yra užsidėjęs pedagogas arba mama ar tėtis, nupiešti jų emociją išraišką (besišypsantis ar pikta sučiauptas lūpas, besišypsantis primerktas akis ar surauktus antakius).

NAUDINGOS NUORODOS

Knygos vaikams:

Trace Moroney. *Kai esu laimingas*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

Trace Moroney. *Kai supykstu*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

Trace Moroney. *Kai jaučiu pavydą*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

Trace Moroney. *Kai jaučiuosi geras*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

Trace Moroney. *Kai jaudinuosi*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

Trace Moroney. *Kai išsigąstu*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

Trace Moroney. *Kai myliu*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

Trace Moroney. *Kai jaučiuosi vienišas*.

Baltų lankų vadovėliai, 2019.

4

AŠ – VIENAS, MES – DVIESE AR TRISE

2. FIZINIS AKTYVUMAS. 2 žingsnis: savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, pralenda pro kliūtis keturpėscias. 3 žingsnis: vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija.

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ. 2 žingsnis: nusiramina kalbinamas suaugusiojo. 3 žingsnis: išbando įvairius konfliktų sprendimo būdus.

7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS. 2 žingsnis: mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą, jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako. 3 žingsnis: ieško bendraamžių draugijos, žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu.

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS. 2 žingsnis: supranta, ką reiškia *vienas, dar vienas, du, daug*. 3 žingsnis: skiria žodžius *mažai (vienas, du) ir daug*.

VIETA:
vidaus
erdvė

FORMA:
tyrinėjimų
stotelės

TRUKMĖ:
savaitė

Aš, tu, jis, mes, jie, vienas, abu, trise, kartu, smagiau, linksmiau, saugu, paprašyti, padėti, priimti, dalytis, palaukti, sūpynės, sūptis, stumdukas, stumti, tempti, telefonas, girdėti, lankas, parašutas, pėdsakas, purvas, gyvatėlė.

Įvairaus dydžio, formos, spalvos sūpynės, stumdukai vienam, dviem ar keliems vaikams iki 3 metų, stori vamzdžiai „telefonui“, audinys, parašutas, lankai, pakavimo dėžės, palapinės, nameliai, gyvatėlės, padedančios saugiai vaikščioti, dažai, purvas, popierius.

- Kaip smagiau – vienam ar su kitu (kitais)?
- Kada reikia žaidimų draugo?
- Ar bandome derintis prie kito vaiko, judėti, veikti kartu?
- Ar bandome paprašyti, priimti, palaukti, dalytis, padėti?
- Ar suprantame, ką reiškia *vienas, du, trys*?

ĮKVEPIANTIS IŠŠŪKIS

Muzikinis žaidimas, kuriame ką nors reikia daryti vienam ir dviесе arba keliese.

TYRINĖJIMŲ STOTELĖS

KARTU – SMAGIAU

Parūpiname vaikams iki 3 metų tinkamų sūpynių, skirtų suptis vienam, dviem ar keliems vaikams (pvz., sūpynės vienam – „Boružė“, „Varlytė“, dviem, trims – „Banginukas“ ar kt.).

Kai vaikas pasisupa vienas, kartu su kitu vaiku ar trise, paklausiamo:

- Kaip suptis buvo smagiau? Kaip linksmiau? Vienam ar su Tomu (vaiko, su kuriuo suposi, vardas)? Vienam ar su Tomu ir Morta?

Aktyviai pritariame, jei vaikas sako, kad linksmiau suptis su kitu ar kitais vaikais. Jei jam labiau patinka suptis vienam, sakome, kad visi mėgstame skirtingus dalykus.

Jei vaikai nori suptis, stumdami vienas kitą nuo sūpynių, tariamės palaukti savo eilės – kol smėlio laikrodyje išbyrės smėlis.

MAN REIKIA ŽAIDIMŲ DRAUGO

Paskatiname vaikus klausytis savo balso – šūkavimų, žodžių – pro lankstų storą vamzdį. Pasiūlome pasikviesti į žaidimą kitą vaiką – tegul jis pakalba į vamzdį, susuktą popierių, piltuvėlį, o paskui tegul pasiklauso.

Pasiūlome vaikams „pašokdinti“ kamuoliuką, meškiuką ar kitą veikėją ant dviese, trise laikomo vaikų amžiui ir ūgiui pritaikyto audinio gabalo su rankenomis arba mažo parašiuoto. Tegul vaikas pabando pakviesti draugą žaisti. Mes jam padėkime tai padaryti.

Vaikai gali žaisti savo pramanytus žaidimus su lankais. Jei jie patys neatranda, pametame gerų idėjų, kad kažkas gali palaikyti lanką (lankus), tada galima sugalvoti daugiau ir įvairesnių žaidimų.

Pasikalbame su vaikais, kad kai kuriems žaidimams mums reikia žaidimo draugų.

AŠ PADEDU TAU. TU PADEDI MAN

Pasirūpiname, kad grupėje būtų stumdukų vienam ar dviem trimis vaikams. Dviem vaikams tinka mašinėlės, vežimėliai, dėžės, kuriuose vienas vaikas gali sėdėti, o kitas – jį stumti. Trims vaikams stumduką ar dėžę pritaikysime, jei priekyje dar pritaikysime virvę, kad vienas galėtų stumduką su jame sėdinčiu vaiku stumti, o kitas – tempti.

Vaikams žaidžiant ir susikuriant įvairioms bendravimo situacijoms, galime paklausti:

- Tu nori pasivažinėti? Paprašyk, kad Urtė pastumdytų mašinėlę (vežimėlį, dėžę). Paprašyk, kad Nojus mašinėlę (vežimėlį, dėžę) patemptų.
- Tu nenori pastumdyti mašinėlės su Urte? Tada ji nepastumdys mašinėlės su tavimi.
- Tu nori pasivažinėti? Pastumdyk mašinėlę su Nojumi. Paskui Nojus pastumdys tave. Mes padedame vienas kitam. Tada visiems yra smagu ir linksma.

KUR TELPU VIENAS? KUR GALIME TILPTI ABU? O VISI TRYS?

Pasirūpiname, kad grupėje ir lauke būtų padėta daiktų pakavimo dėžių, lankų, įrengta palapinių, namelių, kuriuose gali tilpti vienas, du ar keli vaikai. Į dėžes, palapines, namelius pridėdame rašiklių, mažų žaisliukų, žibintuvėlių, kad vaikai prasimanytų žaidimų, paišytų, žybsėtų žibintuvėliais. Dėžėse padarome skylučių, angų, kad į vidų kristų šviesa, ir vaikai galėtų iškišti galvą, ranką, koją.

Skatiname vaikus žaisti erdvėse, kuriose jie telpa tik po vieną, taip pat priimti

žaidimų partnerį į erdvę, kurioje gali tilpti du ar net keli vaikai. Taip vaikas tyrinėja buvimo vienam ir dviese ar keliuose privatumus ir nepatogumus – dviese smagiau, galima išradingiau veikti, bet yra mažiau vietos.

Jei kuris nors vaikas nenori dalytis bendra erdve ir žaislais, galime jo paprašyti į žaidimą priimti kitą vaiką, tapdami tinkamo bendravimo modeliu:

- Austėja labai labai nori į dėžę. Ji nori žaisti su tavimi. Ar sutinki ją priimti?

Jei vaikas sutinka, pasidžiaugiamė. Jei nesutinka, tariamės dėžėje pabūti paeiliui.

AŠ ESU SAUGUS, KAI MES – KARTU

Su visais vaikais pasipraktikuojame eiti įsikibus į minkštą juostą, skirtą saugiams bendriems pasivaikščiavimams. Pažaidžiame smagių žaidimų: tegul mūsų gyvatėlė šliaužia greičiau, lėčiau, pirmyn, į kairę, į dešinę; tegul šliaužia žemyn (nuokalne – gyvatėlę leidžiame žemyn), aukštyn (įkalnėn – gyvatėlę keliamo aukštyn), tegul peršliaužia kliūtį, tegul jos kūnas vinguriuoja (judame zigzagais), tegul galva pasiekia uodegą (einame rateliu). Visą tą laiką vaikai stengiasi nepaleisti gyvatėlės.

Paaiškiname, kad įsikibę į gyvatėlę mes nepasimesime, neatsiskirsime, būsim saugūs.

Išbandome juostas su rankenomis, skirtas eiti dviese, pažaidžiame žaidimą: viena vaikų pora gauda kitą, pedagogo nurodytą, vaikų porą. Tikslas – vaikų pora neturi atsiskirti, t. y. neturi paleisti juostos su rankenomis. Nieko tokio, jeigu vaikams nepavyksta sutartinai judėti viena kryptimi ar pagauti kitą porą. Juk tai tik smagi treniruotė judėti drauge.

Sukuriamo arba randame aplinką purvo žaidimams. Vaikas „piešia“, „tapa“ purvu vienas, kartu su grupės draugu. Jis daro pėdų ir rankų purvo antspaudus.

Pajuntama ir pasikalbama, kaip smagu žaisti drauge, kartu sugalvojame daugiau būdų pažaisti, pasilinksminti.

SMAGUS KLEGESYS

Sukuriamo aplinką, kurioje vaikai darytų spalvotus pėdų antspaudus ant popieriaus ar audinio. Vaikai vaikščioja po vieną, praėjus vienam, kitas bando eiti jo pėdsakais, vaikai ant popieriaus ar audinio vaikščioja keliuose, pasirinkta spalva kuria savo maršrutus ir kt.

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Ar vaikas sako „aš“, „tu“, „jis“, „jie“, „mes“? (7)
- Kiek ilgai vaikas pažaidžia, pabūna su kitu (-ais) vaiku (-ais)? (7)
- Ar vaikas palaukia savo eilės, priima į dėžę kitą vaiką, pavežioja stumduku, palaiko grupės draugui lanką? (4, 7)
- Ar vaikas parodo vieną, du, tris vaikus, daiktus? (11)
- Ar vaikas stovi, eina, lenda, užlipa, stumiasi kojomis, rankomis purto audinį, laikosi? (2)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris nenori žaisti, veikti su grupės draugais?

Sudarome sąlygas vaikui priimtina veiklą išbandyti vienam. Jo veikimo vieta turėtų būti ne per toli nuo kitų vaikų (apie 1–2 metrus), kad jis juos galėtų matyti. Atkreipiame dėmesį, kada vaikas parodo norą prisijungti prie grupės draugų, ir kartu su juo nueiname pažiūrėti, ką jie veikia, trumpam įsijungiamo į bendrą veiklą. Pagauname momentą, kai kiti vaikai prieina prie su kitais nenorinčio žaisti vaiko, ir pabandome paskatinti juos susidomėti tais pačiais žaislais ar žaidimu.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

Namuose stumdyti, tempti stumdukus, žaisti su skarele, nedideliu rankšluosčiu, ką nors veikti po staltiese užtiestu stalu kartu su broliu (-iais), seserimi (-s) ir suaugusiais.

Šios veiklos esmė – surasti priemonių ir žaislų, kurie natūraliai paskatintų dvejų trejų metų vaikus atsirasti vieną šalia kito, toje pačioje veikloje. Vaikai patiria, kad kartu gali būti smagu, kad tam tikrai veiklai ir žaidimams būtinas partneris, tarpusavio pagalba. Jie patiria, kad gali pamėgdžioti įdomius kitų vaikų veiksmus. Supranta, kad neatsiskyrę nuo kitų yra saugūs išvykose.

Kartu susikuria daug bendravimo situacijų, kuriose reikia mokytis dalytis, priimti kitą vaiką, palaukti, padėti.

Pedagogas jomis pasinaudoja, padėdamas mokytis bendrauti.

5

MOKOMĖS DALYTIS

3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA. 3 žingsnis: pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja.

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ. 2 žingsnis: pradeda valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus. 3 žingsnis: išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus.

7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS. 2 žingsnis: gali duoti žaislą kitam vaikui, jį paimti iš kito. 3 žingsnis: pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu.

14. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS. 2 žingsnis: veiksmais ir atskirais žodžiais reiškia norus; protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties. 3 žingsnis: sugalvoja būdą, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.

PASIEKIMAI

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė

FORMA:
tyrinėjimų
stotelės

TRUKMĖ:
savaitė

Dalytis, duoti kitam, pasikeisti, palaukti savo eilės, naudotis tais pačiais daiktais, mano, tavo, mūsų, teksto žymeklis, atradimas.

Knygelės priedai: 2–7 lapai, vienkartinės stiklinės, rutuliukai, kamuoliukai, dėžė ar krepšys žaislams, kibirėliai, kubeliai, smulkios figūrėlės, sausa kempine nuvalomi žymekliai, lėkštutės, stiklinės, šiaudeliai, fluorescenciniai žymekliai, dažai, išnykstantys žymekliai, kreidelės, traukinukai, poroloniniai kubai, lėlės, vežimėliai, mašinėlės, kilimėliai.

- Ką reiškia dalytis?
- Kodėl dalijamės?
- Ką daryti, kai norime to, ką turi kitas vaikas?
- Kaip jaučiamės, kai kiti su mumis pasidalija?
- Kaip jaučiasi tie, su kuriais pasidalijame?

ĮKVEPIANTIS IŠŠŪKIS

AR AŠ TURĖČIAU DALYTIS SAVO LEDAIS?

Vaikams skaitome knygelės priedų 2–7 lapuose pateiktą istoriją „Ar aš turėčiau dalytis savo lemais?“ (Prieš veiklą pasigaminame knygelę.)

Paiškiname, kad meškiukas norėjo pasidalyti lemais su katinėliu, bet kol jį surado, jo ledai ištirpo. Meškiukas buvo nelaimingas. Tačiau jis paragavo ledu, kuriais pasidalijo jo draugas katinėlis. Kai dalijamės, visi esame laimingi. Jeigu tu dalijiesi, tai ir kitas su tavim dalijasi.

Su vaikais pažaidžiame dalijimosi lemais žaidimą: į vienkartinę stiklinę įdedame „ledų“ rutuliuką, o vaikai tuo metu turi po „ledų vaflių“ – vienkartinę stiklinę be ledu. Apverčiame savo vienkartinę stiklinę ir įridename kamuoliuką į vieno vaiko „ledų vaflių“, sakome: „Ar nori ledu? Aš dalijuosi su tavimi savo lemais“. Paskatiname vaiką „paragavus ledu“ pasidalyti jais su grupės draugu, apverčiant „ledų vaflių“ ir įridenant kamuoliuką į kito vaiko vienkartinę stiklinę. Žaidimą žaidžiame tol, kol lemais pasidalija visi vaikai.

Stebime vaikų emocijas, pasidžiaugiamo ir pagiriame, kad pasidalijo lemais. Pakomentuojame, kad pasidaliję lemais visi esame laimingi.

ĮTRAUKIANTIS SANTYKIŲ KŪRIMO KONTEKSTAS

ŽAISLŲ DALIJIMOSI DĖŽĖ

Su vaikais ir tėveliais susitariame, kad vaikai namuose apžiūrės savo žaislus ir pasirinks vieną, kuris yra pats mėgstamiausias ir kuriuo jie nenorėtų dalytis. Tai asmeninis vaiko žaislas, kurį ugdymo įstaigoje jis laikys ant savo lovos, savo spintelėje ar kitoje asmeninių daiktų vietoje.

Taip pat susitariame, kad vaikai namuose patys atrinks vieną žaislą, su kuriuo jie norės ir galės dalytis su draugais. Šį žaislą vaikas atsineša į grupę ir padeda į žaislų dalijimosi dėžės arba pakeisti jį kitu iš namų atsineštu žaislu.

Visi grupės vaikai gali imti žaislus iš šios dėžės ir su jais žaisti, tačiau vaikams nuolat kartojame, kad savo atneštą žaislą jie bet kada gali atsiimti iš žaislų dalijimosi dėžės arba pakeisti jį kitu iš namų atsineštu žaislu.

Nuolat kartojame vaikams, kad atneštas asmeninis žaislas yra vaiko, jis jo neprarado, tačiau dalijasi su kitais.

Sakome, kad kai dalijamės, kasdien turime vis kitų įdomių žaislų ir galime žaisti kartu.

DUODU KITAM, JEI MAN NEREIKIA

Sukuriame sensorinių žaidimų ir dalijimosi pertekliniais žaislais kontekstą. Padedame 2 kibirėlius ir tiek kubelių, rutuliukų ar smulkių figūrėlių, kad pripildžius abu kibirėlius, jų dar daug liktų.

Kitoje vietoje, kuri yra aiškiai matoma iš pirmosios, padedame kitus du kibirėlius ir vos keletą kubelių, rutuliukų ar smulkių figūrėlių.

Kai vienas vaikas žaidžia vienoje vietoje, o kitas – kitoje, vaikui, turinčiam žaislų perteklių, pasiūlome:

- Pripildei kibirėlius? Žaisliukų liko? Pasiilik, kiek tau reikia. Kurių nereikia, atiduok draugui. Matai, jis turi mažai žaislų.

Jeigu vaikas žaisliukus atiduoda, pasakome „Ačiū“, pagiriame, kad dalijasi. Atkreipiame dėmesį, kad draugas apsidžiaugė.

Tačiau visuomet turime būti pasirengę, kad vaikas nesutiks dalytis žaisliukais. Nespaudžiame jo. Turėkime daugiau panašių žaislų ir parodykime pavyzdį (tačiau paskui nespauškime vaiko ką nors daryti ne taip, kaip jis nori):

- O, tau reikia visų žaislų? Tu dabar negali pasidalyti? Nieko tokio, gal kitą kartą. Pasirodo, ir aš turiu žaisliukų. Man visų jų nereikia. Aš jais pasidalysiu su tavo draugu. Jis jų turi mažiau, nei tu. Man smagu dalytis. Bus smagu matyti, kaip ... (vaiko vardas) apsidžiaugs.

NAUDOJUOSI TAIS PAČIAIS DAIKTAIS

Sukuriame mažiems vaikams prieinamo eksperimento su sausa kempine nuvalomais baltos lentos žymekliais kontekstą, leidžiantį patirti, kad galime dalytis ir tais daiktais, kurie grupėje yra vienetiniai arba jų turime labai mažai. Šie sausai nuvalomi žymekliai pasižymi savybe, kad jų paliktas pėdsakas ilgą laiką netirpsta vandenyje.

Ant stalo padedame 4–5 skirtingų spalvų sausai nuvalomus žymeklius, kuriais reikės dalytis. Žymeklių turi būti perpus mažiau nei vaikų. Kiekvienam eksperimente dalyvaujantiems vaikams padedame po baltą keraminę lėkštutę, po stiklinę su trupučiu vandens ir šiaudelį.

Pasiūlome vaikams žymekliais ką nors nupiešti ant lėkštutės (keverzonę, rutuliuką, įsivaizduojamą daiktą ir pan.).

Pasakome, kad žymeklių turime tik keletą, todėl reikės dalytis: palaukti savo eilės; ką nors nupiešus, duoti kitam vaikui; keistis žymekliais, kai reikia tam tikros spalvos, ir pan.

Vaikai piešia, o mes stebime, ar jie dalytis bendrai naudojamais daiktais. Jeigu kuris nors „užvaldo“ žymeklį ir nesidalija, priiname prie jo ir klausiamo:

- Ar jau pabaigėi savo piešinį?
- Gal norėtum žymeklį duoti kitam vaikui?
- Gal norėtum paimti kitą žymeklį?

Atsarginėje kišenėlėje visada turėkime dar vieną–du žymeklius tam atvejui, jei kuris nors vaikas taip ir nesulauks savo eilės. Priekime prie šio vaiko ir demonstratyviai pasiūlykime:

- Aš turiu dar vieną žymeklį. Galiu pasidalyti su tavimi.

Kai pamatome, kad visi vaikai jau primargino savo lėkštutes, pasiūlome jiems į lėkštutes atsargiai įpilti vandens iš stiklinės.

Šiek tiek luktelime ir paklausiamo:

- Ką pastebite? Kas vyksta?

Sulaukiame vaikų reakcijos, neskubame, stebime vaikų tyrinėjimus. Kai emocijos pradeda rimti, konstatuojame:

- Ar matote, kad jūsų piešinėliai pradėjo plaukioti?

Pasiūlome pažaisti su plaukiojančiais piešinėliais – pūsti į juos pro šiaudelį, stebėti, kas vyksta. Vaikų paklausiamo:

- Ką tavo piešinėlis daro?
- Kas atsitiko tavo piešinėliui?

Pasidžiaugiamo, kad pasidaliję žymekliais galėjome atrasti smagų žaidimą.

Panašiai naudojimosi tais pačiais daiktais kontekstus galime sumodeliuoti su fluorescenciniais (šviečiančiais) flomasteriais, dažais, ekranais; išnykstančiais žymekliais, kreida, kurios pėdsakas, paliktas ant popieriaus lapo ar audinio, po kurio laiko išnyksta.

KAS GERIAU: TRAUKINUKAS AR VIENAS VAGONĖLIS?

Grupėje sukuriame žaidimų kontekstą, leidžiantį pajauti, kad bendras žaidimas – tai galimybė turėti viską ir žaisti įdomiau, neprarandant nieko.

Sukuriame kontekstą 3–4 vaikams žaisti gretimose vietose, matant vienas kitą. Ant 3–4 mažų kilimėlių padedame po vieną traukinuko vagonėlį (ant vieno kilimėlio – garvežiuką), po keletą skirtingų nedidelių žaisliukų. Geriausia turėti traukinuką, kurio vagonėlius prie garvežiuko ir vieną prie kito pritraukia magnetinė jungtis. Bet tinka ir prikabinami vagonėliai.

Kai pastebime, kad keletas vaikų atrado kilimėlius su vagonėliais ir žaisliukais, kurį laiką stebime, ar vaikai žais atskirai, kiekvienas su savo vagonėliu, ar priartės vienas prie kito ir bandys žaisti kartu.

Jei pastebime, kad vaikai pradėjo žaisti kartu ir iš garvežiuko bei vagonėlių padarė traukinuką, pasidžiaugjame:

- Koks puikus traukinukas! Su vienu vagonėliu žaisti ne taip smagu. Su garvežiuku – smagiau. Geriau sudėti žaislus į vieną vietą ir žaisti bendrai.

Jei pastebime, kad vaikas ilgai žaidžia su vagonėliu, bet žvilgčioja į garvežiuką, kurį turi grupės draugas, jį padrąsiname:

- Eik pažaisti su ... (vaiko vardas). Iš garvežiuko ir vagonėlio galite kartu padaryti traukinuką. Su traukinuku bus žaisti smagiau. Galėsite kartu žaisti su traukinuku. (Galime paskatinti ir kitus atskirai žaidžiančius vaikus susiburti.)

Jei vaikas ar vaikai nesutinka susiburti bendram žaidimui, pasakome:

- Tu dabar nori žaisti vienas. Tau patinka šis vagonėlis. Nieko tokio, gal kitą kartą nuspręsi pažaisti kartu su kitais vaikais.

Panašius bendro žaidimo su tais pačiais žaislais kontekstus galime sumodeliuoti su dideliais poroloniniais kubais, sujungiamais vikšriukais.

IMK MANO, LEISK PAŽAISTI SU TAVO

Ant kelių greta esančių kilimėlių (maždaug 1 metro atstumu) sukuriame dalytis skatinantį ir mokantį kontekstą.

Ant vieno kilimėlio išdėliojame sunkiasias mašinas, ant kito – statybines detales, ant trečio – lengvuosius automobiliukus. Arba ant vieno kilimėlio padedame lėlių, ant kito – žaislinę virtuvėlę, ant trečio – lėlių vežimėlių.

Kai du ar trys vaikai atranda kilimėlius, stebime, ką jie darys – ar žais su ant savo kilimėlio esančiais žaislais, ar inicijuos bendrą žaidimą. Stebime. Nesukubame įsikišti.

Kai vaikai pradeda žaisti kartu ar patys pasikeičia žaislais, pasidžiaugiame:

- Tu davei Joriui sunkvežimį. Joris tau davė mažą mašinėlę. Abu turite tai, ko norėjote. Pasikeisti žaislais yra gerai. Visada galima paprašyti „Imk mano... Duok man savo...“. Jei draugas nesutinka, nieko tokio. Visada galima surasti kitą įdomų žaislą. Arba galima palaukti, kol jis nebenorės žaisti.

Kai pamatome, kad kuris nors vaikas nori žaislo, padėto ant kito vaiko kilimėlio, jį padrąsiname paprašyti:

- Tu nori vežimėlio savo lėlytei? Su vežimėliais žaidžia Meda. Duok jai vieną lėlę ir paprašyk vežimėlio. (Padedame vaikui rasti žodžius, kaip paprašyti ar padėkoti, ir padedame tai padaryti.)

KAŲ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Ar žaidžiant dalijimosi žaidimus vaikas duoda daiktą grupės draugui, ima daiktą iš kito vaiko? (7)
- Ar vaikas ima bendro naudojimo priemonės ir vėl padeda jas atgal, duoda kitiems vaikams? (7)
- Ar vaikas žodžiais ir veiksmais parodo, kada nenori daikto duoti kitam vaikui? (14)
- Ar vaikas pasako, parodo, kad nori grupės draugo turimo daikto? (14)
- Kokias emocijas vaikas rodo, kai duoda daiktą kitam vaikui? (3, 4)
- Kokias emocijas vaikas rodo, kai grupės draugas jam duoda norimą daiktą? (3, 4)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris neduoda savo daikto grupės draugui pažaisti, nes mano, kad jo neteks, daugiau neturės?

Jeigu vaikas nepasiruošęs dalytis – neverčiame to daryti. Tai skatiname palaipsniui: jam sudarome sąlygas stebėti, kaip kiti vaikai dalijasi savo žaisliukais, vėliau paraginame leisti kitam vaikui paglostyti savo žaisliuką, tada – duoti palaikyti, o paskui ir pažaisti. Vaikui paaiškiname, kad draugui pažaisti duotas daiktas vis tiek yra jo, jis bet kada gali jį atsiimti. Sudarome sąlygas stebėti, kaip kitas vaikas kažkam davė pažaisti savo žaislu, o paskui jį atsiėmė. Palankiai vertiname vaiko eksperimentavimą – duoti daiktą ir vėl atsiimti.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Namuose paskaityti knygelių, pažiūrėti vaikiškų filmukų apie dalijimąsi.
- Skatinti vaikus pagalvoti apie namuose nesnančius šeimos narius (broliuką, sesutę, tėvelį, mamytę, senelį, močiutę) ir palikti jiems tuo metu valgomų skanėstų (vaisių, saldumynų). Tegul vaikas pats pavaišina kitus.
- Leisti vaikui padalyti ledus ar kitus skanėstus kitiems šeimos nariams: duoti po vieną kiekvienam.
- Vaizdo įrašas vaikams apie dalijimąsi, anglų kalba (*Daniel Tiger - Daniel Shares His Tigertastic Car*):

Antrųjų–trečiųjų metų sulaukę vaikai aktyviai tyrinėja sampratas „mano“, „tavo“, „mūsų“ ir savo daiktais dalijasi sunkiai. Visus grupėje turimus daiktus skirstome kategorijomis: „mano“ – pripažįstame vaiko teisę pačiam turėti šį daiktą savo spintelėje, ant lovos ir kt., neverčiame juo dalytis; „tavo“ – skatiname suprasti, kad šis daiktas yra kito vaiko; jei jo nori, turi paprašyti, pasisiūlyti žaisti kartu, ką nors duoti grupės draugui, kad jis su tavimi norėtų pasidalyti; bet jis turi teisę juo su tavimi nesidalyti; „mūsų“ – bendri žaislai ir daiktai, kuriais dalijamės.

Pirmieji mokymosi dalytis žingsniai: atiduoti kitam vaikui, ko tau nereikia, ko turi daug; su trokštamu žaislu žaisti bendrus žaidimus; keistis daiktais, daiktu naudotis paeiliui.

NAUDINGOS NUORODOS

Vaizdo įrašas pedagogui, kaip atliekamas dalijimosi eksperimentas, anglų kalba (*Toddlers Learning to Share*):

Knyga vaikams:

R. Bright, J. Field. *Peštukai voveriukai*. Baltos lankos, 2020.

6

ŠEIMA ATEINA Į DARŽELĮ. DARŽELIS ATEINA Į NAMUS

5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA. 3 žingsnis: kalba pirmuoju asmeniu: sako „mano“.

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS. 2 žingsnis: sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo, akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. 3 žingsnis: lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų.

8. SAKYBINĖ KALBA. 2 žingsnis: klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų kalbėjimą. 3 žingsnis: kalba kelių žodžių sakiniais.

10. APLINKOS PAŽINIMAS. 2 žingsnis: pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų atvaizdus. 3 žingsnis: pasako savo ir savo šeimos narių vardus.

PASIEKIMAI

VIETA:
vidaus
erdvė

FORMA: laisvi
tyrinėjimai
sukurtame šeimos
kontekste

TRUKMĖ:
savaitė

Aš, mamytė, tėvelis,
broliukas, sesutė, močiutė,
senelis, lovytė, šeima,
mano, ne mano, nuotrauka,
namelis, namai, šeimos
medis.

4–5 padėkliukai, vaikų mamyčių,
tėvelių, broliukų, sesučių, lovelių,
namų augintinių nuotraukos,
nedideli žaisliukai iš namų, skirtingi
namelių kontūrai, klizai, virvelės,
lipnus popierius, rėmeliai ant sienų
nuotraukoms įdėti, lipni plėvelė,
magnetinis popierius, dažai,
flomasteriai.

- Kas yra mano šeimos nariai?
- Kurie atvaizdai yra mamos, tėčio, sesers (brolio)?
- Kas yra mano, o kas – ne mano?
- Kaip sekasi atrinkti vieną iš kelių?
- Kaip gebame pavadinti, atsakyti?

ĮKVEPIANTIS IŠŠŪKIS

Grupėje skamba šeimų mėgstamos muzikos įrašai. Paprašome tėvų, kad kiekviena šeima atneštų arba nurodytų bent vieną muzikos kūrinį, kuris yra mėgstamas jų namuose.

ĮTRAUKIANTIS KONTEKSTAS:

ŠEIMA GRUPĖJE. SMAGUS BENDRAVIMAS SU ŠEIMOS NARIAIS

Paprašome tėvelių, kad į grupę atneštų didesnių nuotraukų. Ant sienų, durų, lovelių šonų sėdinčio vienu–dveju metų vaiko akių lygyje priklijuojame jo šeimos nuotraukas. Tai gali būti visos šeimos ar atskirų jos narių nuotraukos.

Jei yra vietos, įtaisome veidrodį, kuriame vaikas gali matyti save, o veidrodžio šonuose pritvirtiname vaiko tėvelio ir mamytės nuotraukas. Vaikas save mato tarp tėvų.

Vaikų klausiamo:

- Kur yra tavo mamytė? Parodyk mamytę.
- Kur yra tavo tėvelis? Parodyk tėvelį.
- Kur yra tavo sesutė (broliukas)? Parodyk sesutę (broliuką).

NETIKĖTI SUSITIKIMAI SU ARTIMAISIAIS

Vaiko šeimos, mamos, tėčio, brolio, sesers nuotraukas priklijuojame ant kibirėlių, kaladėlių, lego dėlionės detalių, mašinėlių, piramidžių, namelių (klijavimui tinka peršviečiamas lipnus popierius – nuplėsiame plėvelę, prie lipnios pusės priklijuojame nuotrauką veidu į lipnią pusę, tada plėvelę lipnia puse klijuojame prie daikto).

Paprašome tėvelių atnešti nuotraukų, padarytų ant magnetinio popieriaus. Jas galime pridėti prie geležinių paviršių, ir šie jas pritraukia.

Šeimos nuotraukos gali būti pritvirtintos prie helio pripūstų balionų ir kaboti vaikų akių lygyje.

Stebime ir nufotografuojame vaikų reakcijas, kai jie ant įprastų žaislų pamato savo šeimos nario nuotrauką. Pakalbiname vaiką apie jo šeimą.

ŠEIMOS DĒLIONĒS

Iš j divi ar tris dalis perkirtų ir ant storesnio popieriaus užklijuotų šeimos nuotraukų (jas laminuojame) sukuriame 2–3 dalių dėliones.

Sukarpytas nuotraukas priklijuojame ant pagaliukų ir taip padarome sudėtingesnes šeimos dėliones.

Šeimos nuotraukėles pritvirtiname prie magnetukų, naudojame ant magnetinio popieriaus priklijuotas nuotraukas. Vaikas „žvejoja“, stengdamasis „sužvejoti“ savo šeimos narių nuotraukas.

MANO ŠEIMOS NAMELIS

Ant stalo padedame įvairios formos namelių kontūrų. Kiekvienas vaikas, dalyvavęs grupelės veikloje ir suradęs savo šeimos nuotraukas, išsirenka namelį, kuris jam patinka, ir jame suklijuoja savo šeimos nuotraukėles.

Šeimų namelius įkurdiname grupėje.

MANO MAMYTĖ. MANO TĖVELIS

Paprašome tėvelių, kad į grupę atneštų vaiko mamos, tėčio, brolio (sesers) nuotraukų, kokį nors nedidelį vaiko žaisliuką iš namų, vaiko lovelės, namų augintinio nuotraukų.

Ant vieno padėkliuko padedame 3–4 vaikų mamų nuotraukas. Panašiai paruošime padėkliukus su tėvelių, brolių ir seserų nuotraukomis, su 3–4 žaisliukų iš vaikų namų, lovyčių nuotraukomis, su namų augintinių nuotraukomis (jei vaikai namuose laiko augintinį).

Pasikviečiame 3–4 dvejų–trejų metų vaikus, kurių šeimų nuotraukos išdėliotos ant padėkliukų, atkreipiame jų dėmesį į padėkliuką su mamų nuotraukomis (kiti padėkliukai uždengti arba paslėpti). Vaikai apžiūrinėja nuotraukas. Stebime ir fotografuojame vaikų reakciją, kai jie suranda ir atpažįsta savo mamą nuotraukoje.

Vaikams užduodame klausimus:

- Kas čia? Tavo mamytė? Kur tavo mamytė?
- O kas čia? (Rodome kitą, ne vaiko mamos, nuotrauką.) Ar čia tavo mamytė? Čia ne tavo mamytė? Čia – Mykolo mamytė.

Kai vaikai pasiima nuotraukas su savo mamytėmis, parodome jiems kitą padėkliuką – su tėvelių nuotraukomis. Kiekvieno vaiko paklausiamo individualiai:

- Kur tavo tėvelis? Surask savo tėvelį. Čia tavo tėvelis? (Parodome ne vaiko tėvelį.) Ne, čia ne tavo tėvelis. Surask savo tėvelį.

Panašiai vaikams parodome padėkliukus su brolių ar seserų (jei jie jų turi), namų augintinių (jei jie jų turi), vaikų lovelių nuotraukomis, su žaisliukais.

Žaidžiame tol, kol vaikai išlaiko dėmesį arba kol susirenka mamytės, tėvelio, brolio ar sesers, namų augintinio, savo lovelės nuotraukas ir savo žaisliuką. Kelis kartus tai apžiūrime ir sakome: „Čia tavo šeima“. Rodome į kitų vaikų turimas nuotraukas ir sakome: „O čia ne tavo šeima“.

Vaikas lengviau adaptuosis darželyje, jausis geriau, jei darželyje bus jaučiama namų dvasia. Vaikui darželis bus mielas ir artimas, jei pedagogai taps jo „namiškiais“, ir jis susitiks su jais namų aplinkoje

ĮTRAUKIANTIS KONTEKSTAS: DARŽELIS NAMUOSE (veiklos plėtojimas namuose)

Namuose sukurkime mielų prisiminimų apie darželį kampelį.

- Šeimos medis
Namuose sukurkime šeimos medį iš šeimos narių delnų ar pėdų antspaudų, šeimos narių nuotraukų, piešinių.
Vieną šeimos medį pakabinkime vaiko kambaryje, o kitą atneškime į darželį.
- Grupės medis
Nufotografuokime grupėje esantį grupės vaikų delniukų antspaudų medį, ir nuotrauką pakabinkime vaiko kambaryje.
- Darželis namuose ant sienos
Įrėminkime pedagogo (-ų) ir grupėje žaidžiančio vaiko nuotraukas ir pakabinkime vaiko kambaryje ant sienos.
- Mano darbelių darželyje knygelė
Parsineškime iš darželio vaiko piešinių (pirmųjų keverzonių), statinių nuotraukų ir padarykime albumėlį pavartyti.

KĄ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Ar vaikas parodo savo šeimos narių nuotraukas? (6, 10)
- Ar vaikas pavadina, vardija šeimos narius? (8, 10)
- Ar vaikas nudžiunga, nušvinta, pamatęs šeimos narių nuotraukas? (6)
- Ar vaikas sako „mano“, „ne mano“? (5)
- Ar vaikas atsako į klausimą parodydamas, pavadindamas? (8)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Kaip pritaikyti veiklą vaikui, kuris tik mechaniškai dėlioja nuotraukas, nemoka jų atrinkti, suskirstyti?

Vaikui rodome ne 3–4, o tik 2 nuotraukas. Arba rodome vieną nuotrauką ir klausiamo: „Kas čia?“. Stebime vaiko emocinę reakciją, kuri parodo, ar vaikas atpažino mamą, tėtį.

NAUDINGOS NUORODOS

Ronne Randall. *Mielos akimirkos. Pasakojimai apie tėvų ir vaikų meilę*. Vaiga, 2019.
Debi Giori. *Mylėsiu tave, kad ir kas nutiktų*. Baltos lankos, 2018.
Mama, aš tave myliu. Alma littera, 2019.
Tėti, aš tave myliu. Alma littera, 2019.

7

AŠ MOKU. AŠ GALIU

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė

FORMA:
tyrinėjimų
stotelės

TRUKMĖ:
savaitė

- Kokių yra batų?
- Kaip apsiauti batą ant tinkamos kojos?
- Kaip užsisegti, susivarstyti batus?
- Ką aš moku, galiu pats?
- Kaip mes drauge kuriame batukų istorijas?

Batai, lipdukas, sagtis, užtrauktukas, raištelis, apsiauti, nusiauti, pora, toks pats, tos kojos, ne tos kojos, pėdsakas, didelis, mažas, didesnis, mažesnis.

Įvairių rūšių batai, dviejų dalių lipdukai su aiškiais objektais, kiti lipdukai, teksto žymeklis, nagų lakas, priemonės ar rėmeliai raišteliams varstyti, skirtingo dydžio batų dėžės, popierius, pieštukas, guašas ar vandeniniai dažai, teptukai, prijuostės, teatro širma.

1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI. 3 žingsnis: savarankiškai arba suaugusiojo padedamas apsiauna ir nusiauna batus.

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ. 3 žingsnis: bando sutelkti dėmesį veikdamas, žaisdamas.

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS. 3 žingsnis: nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo, priima suaugusiojo pasiūlymus, pagalbą.

16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS. 3 žingsnis: drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats.

ĮKVEPIANTIS IŠŠŪKIS Oho, kiek batų!!!

Su tėvais susitariame, kad jie į darželį atneš po kelias poras įvairių rūšių vaikiškų ir suaugusiųjų batų (vasarinių, žieminių, rudeninių, šlepečių, baletų batelių, darbo, šventinių batelių ir kt.). Batai turėtų būti nedaug avėti, švarūs, gerai išplauti ir dezinfekuoti, estetiški.

Paprašome tėvų atnešti ir grupėje surandame lėlių, meškiukų, įvairių veikėjų batų. Visus batus sudedame į vieną krūvą.

Iš ryto atėję vaikai grupės viduryje randa didelę krūvą įvairiausių batų.

Paskatiname vaikus juos apžiūrėti, surasti batų poras ir pasimatuoti, pabandyti

vaikščioti su skirtingais vaikiškais ir suaugusiųjų batais: aukštakulniais, guminukais, atviromis šlepetėmis ir kt. Vaikai vaikšto, bėgioja, trepsi, išbandydami, kaip skamba, žybsi batai.

Vaikai bando atsegti ir užsegti lipdukus, sagteles, atitraukti ir užtraukti užtrauktukus, suvarstyti raištelius ir kt.

Kiekvienas vaikas bando pasirinkti jam labiausiai patinkančius batus. Išsiaiškina, kurie jam yra per maži (lėlių, veikėjų, kūdikių batukai), kurie – per dideli, krinta nuo kojos (atviri suaugusiųjų batai).

Siekiame, kad vaikai patys sugalvotų, ką gali veikti su batais, neskubame teikti pasiūlymų.

TYRINĖJIMŲ STOTELĖS

AŠ JAU MOKU PATS!

Vaikai mokosi patys susirasti abu batukus, nustatyti, kurios kojos yra batukas, jį teisingai apsiauti ir užsisegti.

Mažam vaikui paprastai sunku atpažinti ir atrinkti, kurios kojos – dešinės ar kairės – yra batukas. Kartu su vaikais ir tėvais išbandome keletą būdų, kurie labai palengvina vaikų gebėjimą tinkamai apsiauti batus ant dešinės ar kairės kojos:

- Flomasteriu, žymekliu uždedame taškelį ar prilipdome mažą lipduką ant vidinės batų pusės. Paaiškiname, kad padėjus batukus vieną šalia kito, taškeliai turi „draugauti“, t. y. liestis vienas su kitu arba būti greta. Teisingai pasidėjęs pažymėtus batukus, vaikas bando juos apsiauti ant tinkamos kojos.
- Išbandome kūrybišką kelią, padedantį vaikui apsiauti batus ant tinkamos kojos. Tėvams ir vaikui sutikus, nulakuojame jo kairės kojos piršto nagą viena spalva

ir tos spalvos lipduką įklijuojame į kairės kojos bato vidų. Dešinės kojos piršto nagą nulakuojame kita spalva ir įklijuojame tos spalvos lipduką į dešinės kojos bato vidų. Pagal nago ir bato lipduko spalvą vaikas bando surasti dešinės ar kairės kojos batą ir jį apsiauti.

- Įsigyjame dviejų dalių lipdukų su gyvūnelių ar daiktų atvaizdais. Galime patys perkirpti lipduką į dvi dalis. Teisingai sudėję batukus, lipduko dalis įklijuojame į jų vidų. Prieš apsiaudamas batukus, vaikas sudeda juos taip, kad matytų visą gyvūnelio ar daikto vaizdą, o tada bando juos apsiauti ant tinkamos kojos.

Kad pats galėtų apsiauti batus, vaikas mokosi atplėšti lipnią juostelę, atsegti sagtelę, atrišti raištelį.

Apsiavęs batukus, vaikas nori pats prilipinti lipnią juostelę, juos užsegti arba užrišti. Kad jis tai galėtų padaryti pats, parūpiname įvairiai užsegamų ar užrišamų batų ir paskatiname vaiką praktikuotis.

AŠ GALIU SURASTI PORĄ

Kuriame istoriją. Atbėga vienas batelis ir prašo pagalbos. Jis nesuranda kito batelio, savo porininko. Vaikai padeda bateliui, ieško jo poros pagal spalvą, dydį, formą, išvaizdą.

Poros batui vaikai ieško prie jo pridėdami kitą batą, palygindami, arba iš akies, peržvelgę kitus batus.

Surastą batų porą vaikai „apgyvendina“ ant kilimėlio, suoliuko, padeda į lentyną, į tinkamo dydžio batų dėžutę.

Batas dėkoja vaikams.

Tada atbėga kitas didelis batas. Jis guodžiasi ir ašaroja. Kažkur pasimetė jo porininkas. Jis žino, kad vaikai gali jam padėti, moka surasti jam porą...

AŠ SUPRANTU, KURIS YRA DIDESNIS (ILGESNIS)

Toliau žaidžiame istoriją, kurdami ją su vaikais. Du batai – didelis ir mažas – susiginčia, kuris iš jų yra didelis, o kuris – mažas. Kas gali padėti išspręsti jų ginčą? Kas žino, kuris iš jų yra didelis, o kuris – mažas? Vaikai pamatuoja pasirinktus batus, suglaudę jų padus, ir parodo (pasako), kuris batas yra didelis, o kuris – mažas. Ginčas išspręstas. Batai nebesipyksta, susidraugauja.

Dabar atbėga trečias batukas Smalsiukas. Jis klausia vaikų:

- Ar yra batas, didesnis už mane? Ar yra batas, mažesnis už mane?
Ar yra tokio pat, kaip aš, didumo batas?

Vaikai matuoja batus ir sudeda 3 skirtingo dydžio batus nuo didžiausio iki mažiausio.

Smalsiukas teiraujasi: „Kuris batas yra mamytės (tėvelio)? Kuris batas yra vaiko?“. Vaikai nusprendžia, orientuodamiesi pagal dydį.

AŠ GALIU SURASTI BATO PĒDŠAKĀ

Batų istorija tęsiasi. Šeši batukai vaikams pasakoja, kad visi jie gyvena viename dideliame name – ant balto popieriaus lapo. Bet dabar jie neranda savo vietos. Batai prisimena, kad paliko savo pėdsakus namelyje (ant popieriaus lapo). Ir prašo vaikų kiekvienam surasti jo pėdsaką, t. y. jo vietą.

Vaikai ieško vietos kiekvienam batui, t. y. bando uždėti batą ant jo pėdsako. Matuoja, apžiūrinėja, kol batukas sutinka, kad taip, čia yra jo vieta, čia jis jaučiasi jaukiai.

Staiga du batai panori apsigyventi kitur, ant kito balto popieriaus lapo. Paprašo vaikų juos ten perkelti ir pieštuku apibraiukti jų kontūrus, kad vėliau jie galėtų surasti savo vietą. Vaikai jiems padeda.

AŠ MOKU NUDAŽYTI, IŠGRAŽINTI

Keletas batų nusprendžia, kad norėtų tapti gražesni, ir paprašo vaikų juos nudažyti.

Kartu su vaikais susirandame dažų, teptukų, prijuosčių. Įsipilame vandens.

Batukų gražinimo darbai prasideda. Vaikai parenka spalvas ir storais teptukų potėpiaais tepa, brauko, taškuoja batukus.

Išgražinti batukai džiūsta, džiaugdamiesi rezultatu.

AŠ GALIU VAIDINTI

Išgražinti batukai tinka batukų istorijai suvaidinti.

Prie jų prijungiamo žybsinčius batukus su garso signalu.

Vaikai, už teatro širmelės stuksendami batukais, imituoja lėtus ir greitus žingsnius, trepsėjimą vietoje, šokinėjimą ir kt. Trepsenimą lydi švieselių žybsėjimas ir garso signalai. Vaikai veikia tai chaotiškai, tai ritmiškai, tai garsiau, tai tyliau.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Nuvykti į 2–8 metų vaikams skirtą spektaklį „Mano batai buvo du“ (Valstybinis Vilniaus mažasis teatras).
- Kai vaikas jau bando užsirišti batų raištelius, galime jį pamokyti, kaip tai padaryti lengviausiai. Filmuotoje medžiagoje pamatysite, kaip galite pamokyti vaiką užsirišti batų raištelius, žr. nuorodą pedagogui:

Vaizdo įrašas pedagogui, kaip pamokyti vaiką užsirišti batų raištelius, anglų kalba (*How to tie a Shoe Lace in 1 Second*).

- Pasiklausyti muzikinės improvizacijos „Mano batai buvo du“ ir pažaisti žaidimą „Surask batuką“ (leidykla „Strazdanėlės“, 2012).
- Jeigu šeima gyvena Vilniuje, galima nueiti apžiūrėti Viliaus Mačiulsko betoninę skulptūrą „Batai“, kuri stovi prie Vilniaus dailės akademijos Naujųjų rūmų.
- Jeigu šeima gyvena Šiauliuose, galima nueiti apžiūrėti greta Šiaulių dailės galerijos stovinčią Martyno Gaubo skulptūrinę kompoziciją „Mano batai“.
- Jeigu šeima gyvena Kaune, galima nueiti apžiūrėti greta Benediktinių vienuolyno ansamblio tvoros, ant laiptų, vedančių link vadinamųjų Angelų vartų, pastatytą bronzinę skulptūrą „Pasivaikščiojimas palaimintojo batais“ (2019).
- Pavartyti ir paskaityti Stanislovo Abromavičiaus eilėraščių knygą „Smėlio batai“, Naujasis lankas, 2018.

NAUDINGOS NUORODOS

Vaizdo įrašas vaikams, kaip užsirišti batų raištelius, anglų kalba (*Tying Shoe Laces Song. Original Song by LBB Junior*).

Straipsnis pedagogui, kaip mokyti vaikus užsirišti batų raištelius, anglų kalba (*Win A Loopez: the shoe tying aid for 2012*).

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Ar vaikas ima, apžiūrinėja, matuojasi batus, trumpam pats įsitraukdamas į veiklą? (4)
- Ar vaikui pavyksta pačiam apsiauti batus ant tinkamos kojos? (1)
- Ar vaikas kelis kartus vėl pabando užsegti ar suvarstyti batus, kai iš karto nepavyksta? (16)
- Ar vaikas įsitraukia į pedagogo inicijuotą batukų istorijos kūrimą, savarankiškai darydamas tai, ko „prašo batukai“? (6)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Ką numatome vaikui, kuriam sunku atlikti mąstymo reikalaujančias veiklas (surasti porą batui, nustatyti, kuris batas yra didesnis, o kuris – mažesnis)?

Iš anksto sukuriame alternatyvią vietą, kurioje bus padėta tik keletas labai kontrastingo dydžio ir spalvos batų porų. Ant tos pačios batų poros padų užklijuojame vienodus lipdukus su gyvūnėlių ar žaislų paveikslėliais. Mažesnis daiktų skaičius ir papildomas orientyras – ieškoti, ant kurių batų padų užklijuoti tokie pat gyvūnėliai, padeda vaikui pačiam savarankiškai surasti bato porą.

Kad vaikas pats nustatytų, kuris batas yra didelis, o kuris – mažas, jam pateikiame „mąstymo įrankį“. Surandame batų dėžę, į kurią telpa mažas, bet netelpa didelis batas. Vaikas bando įdėti batą į dėžutę. Jei netelpa – batas yra „didelis“, jei telpa – „mažas“. Ši alternatyvi veikla, pasitelkiant „mąstymo įrankį“ – nedidelę batų dėžutę – naudinga ir kitiems vaikams, norint nustatyti, kuris batas yra didelis, o kuris – mažas.

Ką numatome vaikui, kurio rankos ir pirštukai yra ne tokie minkšūs, kaip kitų vaikų (negali užsegti, atsegti batukų)?

Iš anksto pasirūpiname, kad batų krūvoje būtų tik įsispiriamų ir su labai lengvai užsegamais, dideliais ir patogiais suimti lipdukais batų. Pasistengiame, kad būtent šie batai „netyčia“ patektų batus tyrinėjančiam vaikui. Padedame vaikui atplėšti lipduką, jei jam pačiam nepavyksta, pasidžiaugiame, kad pavyko jį užlipinti, net jeigu lipdukas tik iš dalies sukibęs. Galime padaryti batų lipdukų rėmelį treniruotis. Šiuo rėmeliu galės naudotis visi vaikai.

Trečiaisiais metais vaikas išgyvena raidos krizę, kuriai vykstant suvokiamas ir įtvirtinamas savasis „aš“. Vaikas pradeda apie save kalbėti pirmuoju asmeniu, veržiasi veikti savarankiškai: „Aš pats“. Dažnai save įtvirtina, suaugusiojo pasiūlymams, paliepiamams sakydamas: „Ne“.

Veiklos „Aš moku. Aš galiu“ padeda vaikui pajusti ir suprasti, kad jis labai daug ką gali atlikti pats. Suaugusiojo pozicija – veikti per tarpininkus, šiuo atveju – batelius, kuriant batų istorijas kartu su vaikais. Pedagogas nenurodo, neaiškina, ką vaikas turėtų daryti, į veiklas vaikas įsitraukia bendrai kuriant istoriją. Tai padeda vaikui pasijusti savarankiškam, pajusti, kad jis pats gali apsirengti, mąstyti, kurti. Tai padeda jam įtvirtinti savąjį „aš“.

ŽAISMĖ IR ATRADIMAI

Rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogui sudaro:

- Vadovas pedagogui
- *Pakylėta kasdienybė* (iki 6 m.)

I RINKINYS (iki 3 m.)

- *Judantys laiptai*
- **„Aš“ pasaulis**
- *Smėlio dėžė*
- *Kalbos spintelė*
- *Atradimų takelis*
- *Korys*
- *Puodų orkestras*
- *Medžiagų dialogai*

II RINKINYS (3–6 m.)

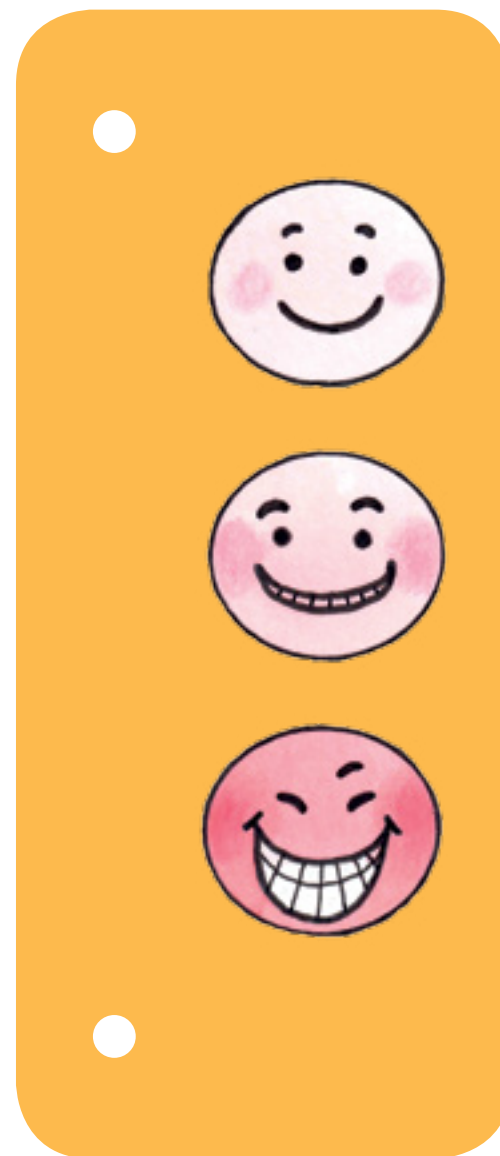
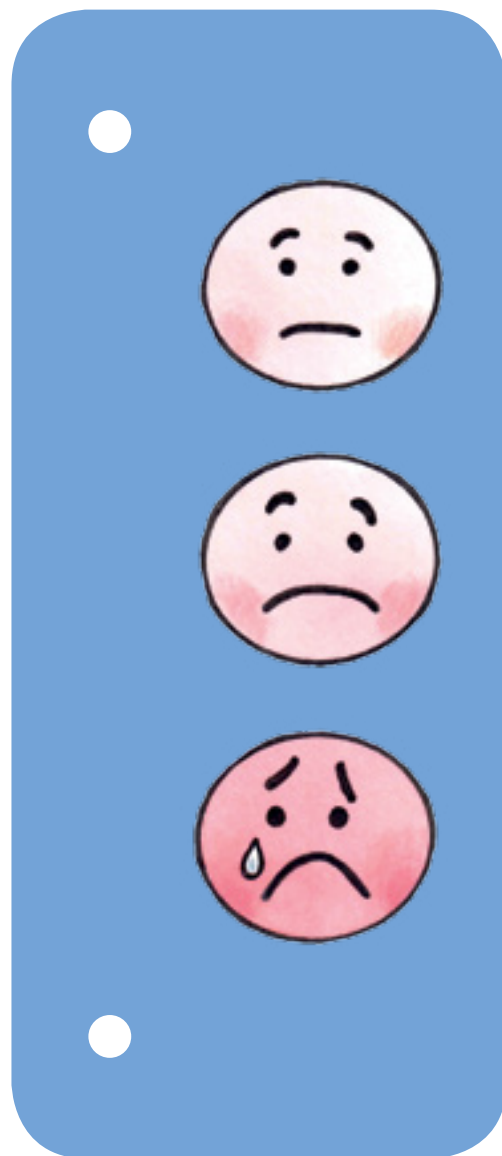
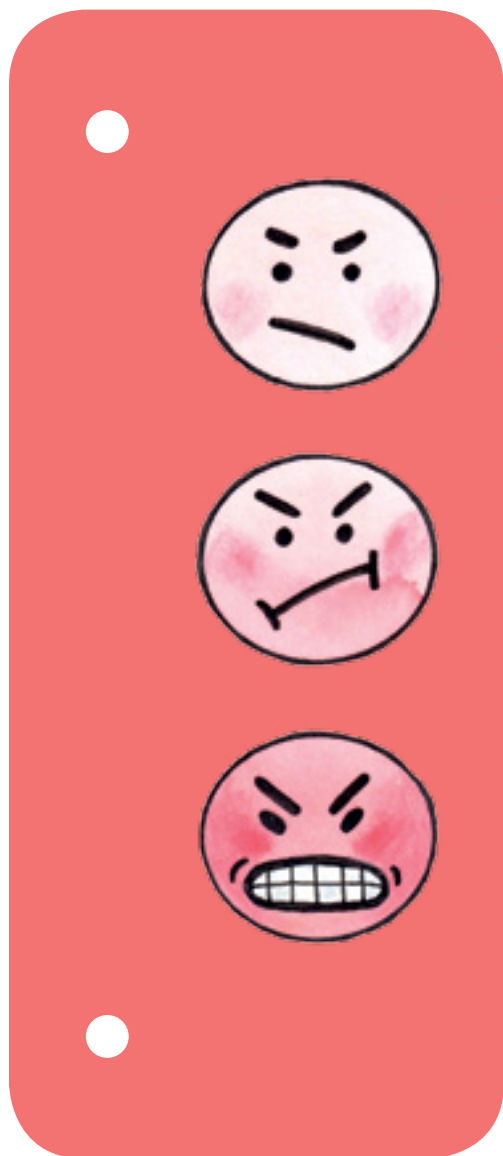
- *Judantis pasaulis*
- *„Aš“ – matomas ir nematomas*
- *Kalbos ir knygos gelmė*
- *Žalioji pieštukas*
- *Energijos upė*
- *Dėlionių kilimas*
- *Pasaulis be sienų*
- *Kūrybiniai dialogai*
- *Mokymosi veidrodis*
- *Realybių žaismė*

- Priedai knygelėms: *Judantys laiptai*, *„Aš“ pasaulis*, *Korys*, *Judantis pasaulis*, *„Aš“ – matomas ir nematomas*, *Žalioji pieštukas*, *Energijos upė*, *Dėlionių kilimas*, *Mokymosi veidrodis*, *Realybių žaismė*.

Iki trejų metų „aš“ yra nuolat kintančių vaizdų apie save pasaulis. Savo nepakartojamą tapatumą vaikas kuria pasitelkdamas kasdienes santykius su aplinka, „aš – ne aš“ tyrinėjimus, veiklą ir veiklos pėdsakų aptikimą aplinkoje. Atrasdamas daugybę būdų save parodyti, pristatyti, išreikšti, pavaizduoti ir pajausdamas savo veiklos ženklus bei prasmes, mažylis sulaukia pasaulio atsako – „aš“ atspindėjimo. Suaugusiųjų ir bendraamžių pritarimas, kūno kalba, žodžiai, ryšio pajauta audžia socialinio tapatumo tinklus (Audyn, C., De Boer, B., 2020; Ding, X. P., 2019). Knygelėje vaikams siūlomos veiklos provokuoja veidrodinio „aš“ atspindžius vaiką supančiame pasaulyje, leidžiančius pajusti savąjį „aš“ ir skatinančius atradimus.

PYKČIO, LIŪDESIO IR DŽIAUGSMO TERMOMETRAI

Išsikirpk ir pasigamink
termometrus

EMOCIJŲ KARUSELĖ. Pykčio, liūdesio ir džiaugsmo termometrai

„AŠ“ PASAULIS

AR VERTA DALYTIS SAVO LEDAIS?

LEDAI!
PIRKITE LEDŲ!
PARDUODU
ŠALTUS LEDUS!

AČIŪ. TU TIKRAS
DRAUGAS!
KAIP SMAGU
DALYTIS!

KO TU TOKS
NUSIMINĖS?
GAL NORI
PARAGAUTI
MANO LEDŲ?

22

O!... LEDAI!

3

MAN
VIENĄ LEDŲ,
PRAŠOM.

O!... MANO LEDAI
IŠTIRPO!

20

5

LEDAI!
LEDAI!

EIKŠ,
PASKANAUK
LEDŲ!

KUR TU,
KATINĖLI?

AŠ LABAI
MĖGSTU
LEDUS!

7

OI!

BET AŠ
PASIDALYSIU
SAVO LEDAIS.

DALYTIS LABAI
SUNKU...

16

KATINĖLIS
TAIP PAT
MĖGSTA LEDUS.

9

KATINĖLIS –
GERIAUSIAS MANO
DRAUGAS.

MMM...

HMMM...

14

GAL REIKĖTŲ
SU JUO
PASIDALYTI
LEDAIS?

11

BET MANO
LEDĀI YRĀ TOKĪE
NUOSTABŪS,
SKANŪS,
SALDŪS,
TRAŠKŪS,
GARDŪS,
PUIKŪS, ŠALTI...